

פ"ת	צפת	ב"ש	אלעד	ב. שמש	אשדוד	חיפה	ד"30 מודיעין ע.	בני ברק	ירושלים	עיר
18:55	19:09	19:14	19:04	18:57	19:13	19:08	19:06	19:15	18:57	כניסת שבת
20:13	20:13	20:12	20:13	20:11	20:13	20:14	20:02	20:13	20:11	יציאת שבת
20:46	20:50	20:47	20:45	20:49	20:46	20:49	20:37	20:47	20:49	ר"ת

בס"ד לקראת שבת מלכתא

הלימוד השבועי לנבחני הדרשו

Dirshu
דרשו ד' ועזו

קרו עולמית לחיזוק
ועידוד לימוד התורה

לפרשת עקב די - כ אב | דף היומי - סנהדרין כא - כז | משנה ברורה - חזרה מתחילת סימן רמ"ז עד סימן רמ"ח אמצע סעיף ד' | אום נכנס | מוסר - פרק ד' | והנה ידוע שבנועל הזה' עד פרק ז' | קנין חכמה - י"ש בענין השק"ר עד שער האמת | אמר החכם'

יום המיישי י"א אב תשע"ז | פניני פרשת ואתהגן | תקציר שבועי ה'דף היומי בהלכה'

פתח הח"ח: "מה זה שלומדים מסכת ולא גומרים?" הגיב ר' אלהנן וסרמון: "הוא מתכוון אלי". הח"ח המשיך: "האם מסכת נזיר אינה נחשבת מסכת?" אמר הגר"א קוטלר: "הוא מתכוון אלי". המשיך הח"ח: "ועד מתי יסתיר את עצמו אדם שיש בכוחו לעזור לכלל ישראל?", אז אמר הגר"ח עוזר ל'חזון איש': "הוא מתכוון אליך!"

הגאון הגדול רבי יעקב אדלשטיין זצ"ל על התורה ועל ההבדל בין ישראל לעמים

חופש שנת, האם הוא חושב לשרת במשהו את בעל הבית שלו? הוא עובד בשביל מישהו ומקבל ממנו פרנסה, האם את הזמן שהוא פטור מעבודה הוא מקדיש חלקו לבעה"ב? ודאי שמה שהוא עושה זה להנאת הגוף שלו; טיולים בארץ, בחו"ל, משחקים, אבל הוא לא חושב על שום דבר לעשות למען הבעה"ב, שבכל אופן כל השנה משלם לו משכורת, הוא נהנה מהאדם הזה!

אבל הרגש הנכון צריך להיות אחר: כשאדם פועל ועובד בשביל מישהו, צריכה להיות לו הכרת הטוב, צריך לחשוב שיהיה טוב לבעה"ב שלו. אצל עמ"י קיימת ההרגשה הזו של 'לעשות לא רק לעצמו'. שמעתי מהרב דסלר ש'לא מאסתים ולא געלתים' - הקב"ה לא מואס בעמ"י, כי בעמ"י יש נקודה פנימית של קדושה שיש רק בו! הרגש של דאגה לשני, שנקרא 'חסד', זו מידה טובה מאוד שקיימת בטבע עמ"י.

סיפר לי קרוב משפחה לפני שנים רבות, כשהגענו לארץ ישראל, אז האנגלים ראו לנכון להוסיף עוד מסילת רכבת. הייתה רכבת שנוסעת מיפו לירושלים, והיו פסי רכבת שנכנסו לתוך ת"א ויפו, ואז הממשלה האנגלית החליטה להוסיף עוד קו מסילת ברזל. מסילת הברזל שהרכבת נוסעת עליה, צריכה להיות מונחת על קרקע מוצקה ועל אבני חצץ, ומוודים אותה שתהיה ישרה מאוד. מביאים אבנים קטנות - חצץ, - פורסים אותן על הקרקע, ועליהן מניחים את הפסים. עבדו שם מאות פועלים יהודים וערבים, הביאו משאית מלאה באבנים קטנות (היום יש מנופים, אבל אז היו ממלאים סל אבני חצץ עם מעדר ושופכים אותו על השטח שהמסילה תהיה מונחת עליו), והפועלים היו עובדים שעות רבות. בשעה שתים עשרה וחצי השמיעו מעין צפירה, שאז הפועלים מפסיקים את העבודה, יושבים לאכול ואז חוזרים לעבודה. את זה סיפר לי קרוב משפחתי שהיה גר שם, כדי להתבונן ולראות את ההבדל שבין ישראל לעמים: כשנשמעה הצפירה, אם היה זה בדיוק מתי שהפועל מילא את סל האבנים על מנת לשפוך אותן

המשך בעמוד 14 <<<

"וְשִׁנְתֶם לְבַבְכֶם" (דברים ו', ז')

ובאותו ענין של אנשי המעלה בדרגת 'ושננתם', ראוי להביא מעשה שהיה בסבא קדישא, בעל ספר 'חפץ חיים'. באחת הפעמים שביקר בוילנא אצל ר' חיים עוזר, ובין הנוכחים ישבו ר' אהרן קוטלר (ר"י קלצק), ר' אלהנן וסרמון (ר"י ברנוביץ'), והי' שם גם הגר"א אי"ש קרליץ (אח"כ התפרסם בכינוי 'חזון איש'), פתח הח"ח ואמר: "מה זה שלומדים מסכת ולא גומרים?", הגיב ר' אלהנן ואמר: "הוא מתכוון אלי" (לשם הידיעה, הגר"א וסרמון כבר היה בקי בכל הש"ס, רק התחיל מסכת אחרת בטרם גמר הקודמת). הח"ח המשיך ואמר: "האם מסכת נזיר אינה נחשבת מסכת?", אמר הגר"א קוטלר: "הוא

מתכוון אלי, שזו המסכת היחידה שעדיין לא למדת". המשיך הח"ח ואמר: "ועד מתי יסתיר את עצמו אדם שיש בכוחו לעזור לכלל ישראל?", אז אמר הגר"ח עוזר לר' אי"ש: "הוא מתכוון אליך!"

ואכן, אחרי הפגישה הזו, זרז ר"ח עוזר את הגר"ח

אי"ש לעלות לארץ ישראל, אשר במשך למעלה מעשרים שנה עשה ממש מהפכה בארץ ישראל ובכל העולם, בקיום ההלכות של כל התורה כולה.

"ושננתם לבניך..." - אשריכם ישראל, בחורי הישיבות שכל השנה לומדים בישיבה. יש זמן בשנה שאין בו את הסדרים של הישיבה והמסגרת הישיבתית, ודוקא מכאן נראה את ההבדל בין אלה שעוסקים כל אחד בעבודתו לצורך פרנסתו - לצורך עוה"ז לבין בני התורה.

כשיש לו, לאדם העובד לפרנסתו ועוסק בעניני העוה"ז, זמן,

כאשר מרן הגרי"ש זצ"ל היה בשנות החמישים היה נוסע עם הרבנית ע"ה לבין הזמנים ביחד עם אאמו"ר הגר"ש קולדצקי זצ"ל ואמי מורתי ע"ה לבית הבראה בנתניה, וגם שם כמוזבן היה הגרי"ש קם כדרכו כמה שעות לפני עלות השחר ולומד בניגונו המיוחד

חתן מרן הגר"ה קנייבסקי שליט"א על הנהגות גדולי ישראל בימי בין הזמנים

מרן הגרא"מ שך

המפרשים שלכאורה יש כאן סתירה, שאחרי שהוא רואה במעלת המנוחה שזהו טוב, אם כן מדוע ההמשך הוא "ויט שכמו לסבול ויהי למס עובד". ותיירץ החזון איש הנה מצינו כאשר יהודי מקריב קרבן לה' הרי הוא בוחר את הבהמה הכי מובחרת וכמו שהבל הביא מבכורות צאנו והקרבן נתקבל ברצון. וכמו כן יששכר שרצה להקריב את חייו לתורה, חיפש מהו הדבר הכי טוב כדי להקריבו, ומצא שאנשים מאד אוהבים את המנוחה ואז כאשר עמד ואמר: רבוננו של עולם הריני מקריב את המנוחה לקרבן של עמל התורה "ויט שכמו לסבול ויהי למס עובד", ובדרך כלל ממליץ רבינו לקחת איזה לימוד מסוים שיהיה עליו עול ללמוד בבין הזמנים כדי שהזמן יהיה מנוצל כמו שצריך.

מרן הקהלות יעקב זצ"ל

בשנת תש"ל יצא הסטייפלר זצ"ל בקריאה לבני הישיבות שילמדו כל יום בבין הזמנים לפחות 4 שעות ביום במסגרת ישיבת בין הזמנים [ולא לבד] כי כאשר לומדים במסגרת של ציבור יש יותר ס"ד לנצל את הזמן שלא ילך לאיבוד.

מרן הגרי"ש אלישיב

בשעתו בשנים שבין תש"ך לתש"ל כאשר מרן הגרי"ש זצ"ל היה בשנות החמישים היה נוסע עם הרבנית ע"ה לבין הזמנים ביחד עם אאמו"ר הגר"ש קולדצקי זצ"ל ואמי מורתי ע"ה לבית הבראה בנתניה, וגם שם כמוזבן היה הגרי"ש קם כדרכו כמה שעות לפני עלות השחר ולומד בניגונו המיוחד, וגם כאשר הלכנו לבקר את הורינו בשעות הצהריים, [שעת האוכל], אז הגרי"ש זצ"ל לא פסיק פומיה מגירסא כפשוטו כמו שכתוב "ויט שכמו לסבול". והתמונה הזאת עומדת בעיני כאילו היה אתמול, כמה שזכינו לראות אצל הגרי"ש חביבות ומתיקות התורה עם כל המרץ ובכח בכל עת ובכל שעה.

ועיין במסכת שבת קיט: בדברי הגמרא "לא חרבה ירושלים אלא בשביל ביטול תינוקות של בית רבן". וכתב המהרש"א שם וז"ל: ביטול תינוקות של בית רבן הוא מצוי בכל קהילה, גם הבחורים מבטלים רוב הימים בבין הזמנים והולכים ברחובות בביטולים ובטיולים עכ"ל.

יהיו דברים אלו מגדולי ישראל חיוזוק לבני הנעורים לקבוע סדרים קבועים גם בבין הזמנים ולדעת שבעולם הזה אין זמני פטור, ורק אולי קצת מנוחה למי שזקוק לזה, ובזכות זה נזכה לבנין בית המקדש במהרה.

(רשימות מפנקסו של הגאון ר' יצחק קולדצקי)

בשעתו כאשר הראו ראשי ישיבות למרן הגרא"מ שך זצ"ל בקשה אולי לעשות שינויים לבין הזמנים, ומרן ענה: שבהיות ובמשך כל הזמן הוא עסוק וטרוד בלימודים של נשים נזיקין. והוא רוצה גם ללמוד קדשים, ולכך הוא חייב את בין הזמנים להתמסר לסדר קדשים, ובאמת בימי בין הזמנים הוא חיבר את ספרי אבי עזרי על סדר קדשים, כיוצא בזה מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל היה לומד בבין הזמנים את המשנה למלך שמאד אהב ללמוד אותו ולא מצא לזה זמן, ועל זה ניצל את ימי בין הזמנים שלו ללימוד המשנה למלך.

רבינו בנופש בעיר צפת

בשעתו כאשר מו"ח מרן הגר"ח"ק שליט"א היה נוסע בבין הזמנים לעיר צפת היה לוקח אתו את המחברות שלו, ומסדר לדפוס את ספרו הגדול דרך אמונה. ובדרך כלל היה שוהה שם חמשה ימים

בלבד, והיה אומר שהוא מספיק בבית הבראה שלו בחמשה ימים אלו לכתוב ולסדר את הספר דרך אמונה כמות כזו שבבני ברק לוקח לו כמה חדשים טובים. אצל אנשים אלו, בין הזמנים פירושו שחרור מעול הציבור, ותוספת עול תורה כל אחד לפי ענינו. והסיבה היא מובנת מאליה, שאצלם אין מושג של ניתוק ח"ו מתורה, ואין להם צורך לנוח או להתאורר מן הלימוד, כי אדרבה המנוחה הכי טובה היא לצלול עמוק בים התלמוד, ודוקא אז כאשר יש להם קצת שחרור, מוצאים להם זמן יותר להקדיש זמן לאותם לימודים נוספים שחסר להם במשך השנה.

ויט שכמו לסבול

וע"ז המליץ רבינו בשם החזון איש על הפסוק "וירא מנוחה כי טוב ואת הארץ כי נעמה ויט שכמו לסבול ויהיה למס עובד" והקשו

באחת ההזדמנויות שזכיתי לצאת עם רבנו לשוח בנאות דשא בהרי צפת, שאלתי למה ועל מה איווה למושב לו למנוחת נפשו דווקא בעיר הקודש צפת, הרי ישנן ערים נוספות בארצנו הקדושה שאווירה דארץ - ישראל נושבת בהן בצחות ובנעימה

הרה"ח ר' מנחם אליעזר מוזס שליט"א מספר על השעות הנעלות להן זכה בנאות דשא עם כ"ק מרן אדמו"ר בעל 'חכמת אליעזר' מסערת ויז'ניץ זצוק"ל

"וְהָיָה כִּי יִבְיֶאֱדָה" (דברים י' ו')

היה זה מחזה קבוע שחזר על עצמו מדי שנה בשנה. עם פרוש חודש תמוז, היה כ"ק מרן אדמו"ר 'חכמת אליעזר' מסערת ויז'ניץ זצוק"ל, עוזב את ביתו בקרית רמת ויז'ניץ שבחיפה ועובר למשכן קדשו במרומי הר כנען בעיה"ק צפת. שם איווה למושב לו במשך שבועות ארוכים שנמשכו בדרך כלל עד תחילת חודש הרחמים והסליחות. בימים אלו היה רבנו זצוק"ל אוגר כוחות לקראת השנה החדשה העומדת בפתח והיה יוצא מדי פעם לשאוף את האוויר הצח הנושב בהרי הגליל בסביבות צפת ומבואותיה, כאשר עלי דרך היה סגל הנוכחים המצומצם זוכה להיחשף לעולם טמיר ונעלם מאורחות חייו ומהליכותיו של רבנו, מה שבימים כתיקונם לא ראו ולא שמעו.

"היה זה תענוג נפלא ומרומם ביותר שלא יישכח לעולמים", שח לנו שלוחא דרבנן וציר נאמן, הרה"ח ר' מנחם אליעזר מוזס שליט"א, שזכה להתלוות לרבנו בטיולים היומיומיים משך שנים רבות ומילא את אסמיו שובע עד בלי די. "בשעות אלו של היציאה לשוח בנאות דשא, היתה רוחו של רבנו נינוחה ושלווה, או אז פתח פיו בחכמה לספר לנו זכרונות הוד משנים קדומות, מימי ילדותו בצל קדשו של זקנו מרן הסב"ק בעל 'אהבת ישראל' מויז'ניץ זי"ע, לצד גילויים רבים מאוצרותיו שהיו נחשפים רק באותן שעות נעלות במחיצתו הטהורה הבלתי נשכחת".

היה זה רק לאחרונה, עת שהה הרה"ח ר' מנחם אליעזר מוזס שליט"א בעיה"ק צפת במחיצת קדשו של כ"ק מרן אדמו"ר מסערת ויז'ניץ שליט"א, ששח לו בנעימה: "בכל פעם שבאת אל אבי הק' זי"ע, היה מתלבש בחדווה מיוחדת ופתח פיו בחכמה לספר מעשיות שלא שמענו מעולם, והיה מעלה בערגה את זכרון בית אבותיו הק', דברים שלא היו יוצאים מפיו בשאר ימות השנה". המשך מרן האדמו"ר מסערת ויז'ניץ שליט"א באמרו: "אין זה כי אם משום גודל החביבות שרכש אליך, שראה בך כלי מחזיק ברכה שיעביר את הדברים הלאה לדורות הבאים"

צפת עיר מוכרתו

"באחת ההזדמנויות שזכיתי לצאת עם רבנו לשוח בנאות דשא בהרי צפת", פותח הרב מוזס את שיחתו הנרגשת על הקשר הנפשי שהיה לרבנו עם עיר הקודש צפת, "שאלתי למה זה ועל מה זה איווה למושב לו למנוחת נפשו דווקא בעיר הקודש צפת, הרי ישנן ערים נוספות בארצנו הקדושה שאווירה דארץ - ישראל נושבת בהן בצחות ובנעימה, ובאם נכון הדבר שישנה סיבה מיוחדת השמורה עמו לגבי צפת דווקא?"

"למרבה ההפתעה, השיבני שאכן נפשו ורוחו קשורות בצפת באלפי נימים, היות וזקנו [אבי אמו] הרה"ק רבי אליעזר ניסן

מדז'יקוב זי"ע התגורר בצפת והיה מדמויות ההוד שבה, ומשך, הרי הקשר אל צפת מתחיל כבר במשפחתו ומשם התקשרותו להאי אתרא קדישא, עיר הקודש צפת, עיר שהתהלכו בה מלאכי עליון ושרפי מעלה, מגורי האריז"ל ועד תלמידי הבעש"ט הק' זי"ע. רבנו התבטא אז ואמר לי בצחות לשונו: 'איך האב דאס אין די גנים'"

מספר שבועות אחרי הסתלקותו של מרן 'המקור ברוך' זי"ע בשנת תשכ"ד, כאשר באחד הימים בעודי מתהלך ברחובה של עיר בעיה"ק ירושלים, רואה אני את רבנו עומד ומחפש דבר-מה. לשאלתי מה מעשיו כאן סמוך ונראה לגבול הירדני [ברח' בר אילן שם היה הגבול לפני מלחמת ששת הימים], השיבני שהוא זקוק לעזרה ממני בשני דברים: שאקח אותו לבית מדרש כדי שיוכל להתפלל תפילת מנחה לפני התיבה [היה זה כאמור בשנת ההסתלקות של מרן 'המקור ברוך'] ושאכוון אותו לשכונת מטרסדורף, שם היה צריך לסדר מספר עניינים.

"לימים, כאשר שוחחתי עם רבנו על אותה תפילת מנחה שלקחתיו באותה שעה לזכרון משה, סיפר לי בצחות שתפילה זו זכורה לו ביותר ולעולם לא ישכחנה, כי אחד דפק על השולחן כדי שיתפלל יותר מהר ולעומתו השני הרעים בקולו שיתפלל לאט יותר, וכן הלאה, כל אחד השמיע וחיווה את דעתו הסותרת מרעהו.

איזה מעשה מיוחד נחקק ביותר מאותם טיולים?

ר' מנחם אליעזר נענה ומשיב, שכל טיול היה אצלו בחינת 'יום טוב' ומכל טיול יכולים לספר שעות ארוכות בלי גבול וקצבה. אך בכל זאת ניאות לספר לנו סיפור אחד, אפס קצוה מהים הגדול: "היה זה בשנה אחת שרבנו העדיף לשבת בביתו נאוה קודש בצפת ולא אבה לצאת החוצה לשאוף אוויר צח בין ההרים והגבעות. המשמשים בקודש ביקשו ממני באופן מיוחד, שאנסה להשפיע על רבנו שישכים לצאת מהבית לשוח בנאות דשא, ואכן עלה במחשבתי רעיון מיוחד שעל ידו אצליח לפעול את הדבר אצל רבנו. באתי לרבנו ואמרתי, שברור אצלי הדבר שאם רבנו יצא מביתו ללכת בינות ההרים יהיה לו יותר קל אחר כך להתפלל לפני התיבה בראש השנה, כך שכל פסיעה בהרים שווה פסוק במלכויות זכרונות ושופרות... כיון ששמע רבנו את הדברים, נתרצה ובקש

בדירה בצפת היה חלון קטן אחד עם אויר בכל הדירה, וסמוך לזה ישב מרן שליט"א. כעבור כמה שעות מרן הודיע להר"ר ישעיהו אפשטיין שהיום לפי חשבון הזמן יש לו מעט פנאי, והוא חושב שכיון שהוא כבר בצפון כדאי יהיה להתפלל על קברם של התנאים הקבורים באזור

לקט מיוחד לימי בין הזמנים ממרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א

"המנוחה בצפת"

בין השאר הוא סיפר לרבינו כי תחום זה מתפתח מאוד, וכי קל יותר היום לאנשי המדע להגיע אל הירח, ויש שם הרבה תגליות מעניינות. באומרו זה הוא הוסיף, שרבינו שליט"א יסביר לו מה תועלת יש בדור זה לדעת דברים אלו, ומדוע הקב"ה סובב שתחום זה יתפתח מאוד? האם יש הסבר לכך? שאל האיש.

רבינו השיב לו על אתר: בטח, ישמעו אזניך מה שפיך מדבר, אפשר לאדם לעלות ולעלות אפילו עד לירח, זהו גובה אין סופי, מכאן ילמד האדם שבעשייתו עבירה חלילה, יכול הוא לרדת ולרדת עד אין סוף ויורש גיהנום רח"ל.

וכמו שאנו רואים כמה אפשר לעלות ולעלות גבוה, כך נזכור כל הזמן גם כמה חלילה עלול האדם לרדת עוד ועוד, וה' יצילנו מכל מכשול.

פניני תורה ל"בין הזמנים"

אלו שנוסעים לחו"ל לצרכי מצוה או לצרכי בריאות ופרנסה, מספרים על יופיים המפעים של מקומות רבים בארצות העמים. מדוע נפלאות הבריאה ופלאי העולם, ההרים הגבוהים, הנחלים והרי האלפים המושלגים, מצויים דוקא בחוץ לארץ ולא בארץ ישראל? כך שאלתי את מו"ר מרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א והצעתי לפניו כתשובה את הרעיון הבא: חז"ל אומרים: "מפני מה אין פירות גינוסר בירושלים? כדי שלא יהיו עולי רגלים אומרים: "אלמלא לא עלינו לא לאכול פירות גינוסר בירושלים - דיינו", נמצאת עליה שלא לשמה. כיוצא בו אמר רבי דוסתאי ברבי ינאי: מפני מה אין חמי טבריא בירושלים? כדי שלא יהיו עולי רגלים אומרים: "אלמלא לא עלינו לא לרחוץ בחמי טבריא - דיינו", ונמצאת עליה שלא לשמה" (פסחים ה, ב).

ויתכן שזאת הסיבה שגם ארץ ישראל אינה משופעת בפלאי עולם, כדי שלא יעלו ויגורו בארץ ישראל כדי להנות מיופיה המיוחד, הריה ונופיה, אלא שיעלו ויתיישבו בה רק לשם מצות ישוב ארץ ישראל.

מרן שליט"א הסכים לתשובה זו ואמר שהיא נכונה.

כוונה לשם מצוה בטיול בארץ ישראל

יש דעות (כדעת הבן איש חי זצ"ל ועוד), הסבורים שישנה מעלה לטייל ולתור בארץ הקודש, ואולם מרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א סבור שלא שמענו מצוה ומנהג טוב לטייל בארץ ישראל.

ושאלתי את מרן שליט"א האם כשהיהודי בכל מקרה מטייל כעת, לצורך בריאות גופו ונפשו, האם ישנה מעלה שיכוון במהלך טיולו בארץ ישראל לשם חביבות ארץ ישראל והודאה להקב"ה בראיית פלאי ארץ חמדה ורחבה.

סיפור שלא פורסם שמענו מחתנא דבי נשיאה, הגאון רבי שרגא שטינמן שליט"א, ראש ישיבת קהילות יעקב לצעירים בבני ברק. וכך סיפר: היה זה בשנת תשנ"ב באותם שנים היה מו"ח מרן שר התורה שליט"א נוסע כל שנה לכמה ימים למנוחה בצפת בדירתו של הרב רבי אליעזר ליברמן שליט"א, בשכונת מאור חיים. בחודש אב של אותה השנה הייתי זקוק לשוחח עם מו"ח בנוגע לשידוך שהיה על הפרק עבור אחד מילדינו, והנה כל יום היה טרדה אחרת, וגם היה סביבו אנשים רבים כמו תמיד, וקשה היה לשוחח בנחת. אמרתי, אמתין אפוא שיסע צפונה ואז בודאי יהיה יותר שקט.

ואכן, באחד הבקרים נסעתי השכם בבוקר ברכבו של הנהג המסור הר"ר ישעיהו אפשטיין שליט"א, והגענו לתפילת שחרית עם הנץ החמה, התפילה היתה בביתו של הרה"ג רב ישי מנדל שליט"א, שהיתה לו דירה שהיה נח בה בימי חודש אב, וכמובן היה ספר תורה כשר ושם התפללו.

אחרי התפילה שוחחנו בפרטיות והכריע מה שהכריע. מיד לאחר מכן ראיתי שהלך לחדר והחל מיד בכתיבת חידושי תורה, הוא

עסק בכתיבה של דרך אמונה חלק ג'. לא בזבז רגע. ואגב, הסיבה שהוא נסע לצפת היה בשביל 'לנשום' קצת אויר נקי ונעים שיהיה לו קצת להחליף כוח, ולמעשה, בדירה דאז היה חלון קטן אחד עם אויר בכל הדירה, וסמוך לזה ישב מרן שליט"א... כעבור כמה שעות מרן שליט"א הודיע להר"ר

ישעיהו אפשטיין שהיום לפי חשבון הזמן יש לו מעט פנאי, והוא חושב שכיון שהוא כבר בצפון כדאי יהיה להתפלל על קברם של התנאים הקבורים באזור. וכך עלינו כולנו למירון אצל רבי שמעון בר יוחאי, ואצל רבי יהודה בר אלעאי, ועוד כמה קברים. הוא התפלל בכל קבר כמה רגעים והמשכנו הלאה.

כך היו נראים ימי "נופש" בצילו של מרן שליט"א כפי ששמענו מהגר"ש שליט"א.

"על חללית ואסטרונואוט / הלקח הרוחני"

אל רבינו נכנס יהודי שעוסק לפרנסתו בתחום המדע והחלל,

הרב אדלשטיין הזמין אותי לעצרת הודיה ברמת השרון. כשהגעת, פנה אלי הגבאי: "לא נהוג שרבנים נושאים כאן דרשות תוכל לעשות סימפוזיון, ערב של שאלות ותשובות". עליתי לבימה, ואמרתי: דרשה אינכם רוצים לשמוע. אבל סיפור, אתם מוכנים?

הגה"צ רבי יעקב גלינסקי על כוחה של תפילה

"וְאַתְּחַנּוּ, אֶל ד'" (דברים ג', כ"ג)

תפלתם מקובלת. ועכשיו, שלא בקשו, לא קבלו - אבל שאר היהודים, אמת, אינם לומדים בכזה עיון ודבקות ורצף. אבל מברכים ברכת התורה, ומבקשים בה על בניהם, ותפילתם נשמעת! כחה של תפילה, ונוראות העדרותה!

ותפילה

איני יודע כמה זוכרים, אבל איזו עליצות, איזה שכרון כח, היו אחרי מלחמת ששת הימים, בשנת תשכ"ז. התרחבנו מן הסואץ ועד למבואות דמשק, שבנו אל הכתל המערבי, קבר רחל ומערת המכפלה. המדינה המצומקת היתה

לפתע כבלון ענק, עד שמלחמת יום הכיפורים תקעה בו סיכה. הכלל, הרב אדלשטיין הזמין אותי לעצרת הודיה ברמת השרון, בבית כנסת שבשכונת אנשי צבא קבע. נסעתי. כשהגעת, פנה אלי הגבאי: "לא נהוג שרבנים נושאים כאן דרשות". אז בשביל מה באתי.

"תוכל לעשות סימפוזיון, ערב של שאלות ותשובות". ולהיות מותקף כל הערב. לא, תודה.

עליתי לבימה, ואמרתי: "דרשה אינכם רוצים לשמוע. אבל סיפור, אתם מוכנים?" כן, ספור כן.

פתחתי ואמרתי: "בפזנא, עירו של רבי עקיבא איגר זצ"ל, נעצה ההשכלה טלפיה וסחפה רבים, וערערה אמונתם של אחרים. בין הנפגעים היה בעל התוקע הותיק. משרבו הרנונים, העבירו הרב ממשרתו. התאונן בפני מושל העיר: בשביל שאני שוחר קדמה פסלני הרב מלתקוע בשופר, למרות שאני שומר תורה ומצוות! הסכים המושל שנעשה לו עול, ושלח לקרוא לרב העיר. הגיע ונשאל לפשר ההדחה.

נענה הרב: "אדוני המושל, אדם זה כפוי טובה! לא זו בלבד שלא הדחתיו, עוד העליתיו בדרגה! יאמר נא המושל, איזהו היום הקדוש ביותר ליהודים?"

גם המושל ידע: "יום הכיפורים". "ובכן, ידע המושל: יום הכיפורים הוא הקדוש ביותר, והשעה הקדושה בו ביותר היא עם צאתו. מגיעים אז לפסגה, בתפלת הנעילה. ובסיומה, בפסגת הפסגות, תוקעים בשופר. ובתקיעה זו אנו מכבדים אותו!"

היש לנו מושג בפעולת התפילה, איך יכולה היא להעביר רוע הגזירה! הן אלו דברי הספורנו (בראשית יח, יב): "ותצחק שרה בקרבה לאמור, אחרי בלותי היתה לי עדנה", שחשבה שהיה דבר המלאך ברכת נביא בלבד, כעניין אלישע [שברך האשה השונמית בבן (מלכים ב ד, טז)], לא נבואה ושליחות ה' יתברך. וחשבה, שלא יושג זה בזקנים בברכת שום נביא. כי אמנם להשיב הבחורות אחר הזיקנה, הרי הוא כתחיית המתים. שלא תהיה זולתי במצוות ה' פרטית, או בתפילה משגת חן מאיתו!

מרעיש - תפילה פועלת יותר מברכת נביא! הלא נראה - היו שש ערי מקלט וארבעים ושמונה ערי הלויים שקלטו גם הן את הרוצחים בשגגה, שישבו בהן עד מות הכהן הגדול. ואמותיהן של הכהנים הגדולים היו מספקות לגולים מחיה וכסות, כדי שלא יתפללו על בניהן שימותו (מכות יא ע"א) - יש להניח, שהכהן הגדול לא היה נער. בגיל העמידה היה. ואמו, ישישה. הדרכים באותה עת, דרכי עפר. והתחבורה, בעגלות ובחמורים. הרי לך עיסוק לאימו הישישה של הכהן הגדול. להטלטל בדרכים בין חמישים וארבע נקודות ישוב מצפון הארץ ועד דרומה, כדי לספק לרוצחים בשגגה מחיה וכסות, כדי שלא יגרמו בתפילתם למות הכהן הגדול!

מה יכולה תפילה לפעול! ומדוע תפעל, במה חטא הכהן, "שהיה להם לבקש רחמים על דורם ולא בקשו". מה יכולה תפילה לפעול: שלא תהיה תאונה בעם ישראל!

ותפילה

רוצים אתם לדעת מה כוחה של תפילה, איך שלא נאמרת וממי שלא נאמרת. בואו וראו מה שאמרו (נדריים פא ע"א), מפני מה אין מצויים תלמידי חכמים, לצאת תלמידי חכמים מבניהם. לפי שאין מברכים בתורה תחילה. לא מובן: למה אינם מברכים לפני לימודם, ומדוע זה עונשם. ומי יזכה לבנים ת"ח, האם עם הארץ שאינו לומד כלל, האם נעלה הוא מהחכם שלומד אך אינו מברך. מחרוזת של תמיהות. ופרש רש"י [והובא ב"בית יוסף" (ארח חיים, מז א)] שהדברים אמורים לשבחם של החכמים! כה עסוקים הם בתורה, מדברים בה בשבתם בביתם ובלכתם בדרך ובשכבם ובקומם, כל מעיניהם בה, [וכדברי התוספות (סוטה כא ע"א): "סתם תלמיד חכם תורתו אמונתו ועוסק בה ומהרהר בה כל שעה ואינו הולך ארבע אמות בלא תורה"] עד כדי כך, שכל לימודם ברצף אחד, ואינם זוכרים לברך ברכת התורה! אז מדוע מענישים אותם באופן כה נחרץ, שבניהם לא יהיו תלמידי חכמים? לא מענישים אותם. אבל מה לעשות, הם לא התפללו! כי אילו היו מברכים ברכת התורה, היו מבקשים בה: "ונהיה אנחנו וצאצאינו לומדי תורתך", והיתה

האדמו"ר מסקולען זצ"ל הגיע להחתים את הרבי מויז'ניץ - מונסי שליט"א על ה'קול קורא' להחזקת מוסדותיו. אמר לו הרבי: אינני יכול לחתום על ה'קול קורא' כי גדרתי לי גדר שלא לחתום לשום מוסד, מטעם הכמוס עמדי

משיחותיו של הרב שלמה זלמן פרידמן שליט"א אב"ד סאנטוב - לייקווד

לאחר שהרבי מויז'ניץ שליט"א שמע את דבריו של הרבי מסקולען זצ"ל, אמר לו: טוב! - אני מסכים לדבריהם - והפעם אצא מגדרי לצרף את חתימתי על ה'קול קורא', אמנם יהא זה רק אחר שיעברו ארבעה שבועות מהיום, אז אצרף את חתימתי על ה'קול קורא' ואשלחהו אליכם, אבל עכשיו אינני יכול לחתום. מששמע כן האדמו"ר מסקולען זצ"ל שאלו בפליאה: אם הרבי החליט הפעם לצאת מגדרו ולחתום, למה אינכם רוצים לחתום עכשיו תיכף ומיד? - מפני מה החלטתם לדחות את חתימתכם? אמר לו הרבי מויז'ניץ שליט"א בלשון זה: היות וכבר הוצאתי מפי קודם ואמרתי שלא אחתום, אם כן לכאורה שוב אינני יכול עכשיו לחתום, שכן אז אעבור על דיבורי שאמרתי שלא אחתום.

אלא שחשבתי שיש לי דרך לצאת מהסבך, שכן גם אם בפשטות הדין האמור שסתם דיבור הכוונה לשלושים יום הוא רק בנזירות, מכל מקום הרי מצינו דעה (ראה תוספות נדרים דף כ') הסוברת שגם 'סתם נדר' הרי הוא רק לשלושים יום, על כן אסמוך כעת על דעה זו, ובעז"ה אחר שלושים יום אחתום על ה'קול קורא' - כך לא אעבור על דיבור שהוצאתי מפי. מספר הרה"ג ר' בן ציון פלדמן שליט"א ממונסי, שהיה נוכח שם:

בצאת הרה"ק מסקולען זצ"ל מבית האדמו"ר מויז'ניץ שליט"א, אמר לו הרבי מסקולען בהתפעלות "ס'האָט זיך מיר געלוינט די גאַנצע נסיעה קיין מאָנסי, נאָר צו זעהן אַז ס'איז נאָך דאָ היינט אַ איד, וואָס 'האָט אַ פּראָבלעם' מיט אַ דיבור וואָס ער זאָגט אַרויס פון מוילז!" (כל הנסיעה למונסי היתה כדאית רק לראות שעוד נמצא יהודי שיש לו 'בעיות' עם דיבור שהוא מוציא מפיו!)...

...

מספרים שהגאון רבי יעקב קמנצקי זצ"ל ראש ישיבת "תורה ודעת", התחיל ללבוש תפילין דרבינו תם בהגיעו לגיל תשעים שנה. וכששאלוהו לפרש הדבר, סיפר להם שכשהיה אברך צעיר לימים, התפלל פעם אחת בבית כנסת מסוים, שם פגש בו יהודי חסידי זקן - כבן תשעים - שכשראהו שאינו לובש תפילין דרבינו תם, שאל אותו בחיך: היכן הם התפילין דרבינו תם שלך, והשיב לו ר' יעקב: כשאגיע לשנותיך שלך, אז אניח גם כן תפילין דרבינו תם... המשיך רבי יעקב ואמר: עכשיו הגעתי לשנותי של אותן זקן... (מתוך 'אפריון לשלמה' - מטות מסעי תשע"ז)

"וַיִּשְׁמַע ה' אֶת קוֹל דְּבָרֵיכֶם בְּדַבְרְכֶם אֵלַי" (דברים ה', כ"ד)

שמעתי מפי הרה"ח מו"ה אליהו ניימאן הי"ו, מחשובי חסידי ויז'ניץ - מונסי, סיפור נפלא עד מאוד, בגודל חובת הזהירות לשמור על הדיבורים היוצאים מן הפה.

וכה סיפר ר' אליהו הי"ו: בשנת תשל"ה סבב כ"ק מרן אדמו"ר מסקולען זצ"ל על פתחי אדמו"רים ורבנים להחתים על 'קול קורא' לאחב"י הנדיבים בעם למען החזקת וביסוס מוסדותיו 'הק' 'חסד לאברהם', שהוא בעצמו הקימם בעשר אצבעותיו בס"ד מן המסד ועד הטפחות. בין מסעותיו הגיע האדמו"ר מסקולען זצ"ל למונסי, כשבדעתו להיכנס אל כ"ק מרן אדמו"ר מויז'ניץ - מונסי שליט"א, לבקש ממנו שיחתום גם הוא על ה'קול קורא' עבור 'חסד לאברהם'.

לאחר שנכנס אל האדמו"ר שליט"א, ואחר דברי ברכה, אמר האדמו"ר מסקולען זצ"ל שהוא הגיע להחתים את הרבי שליט"א על ה'קול קורא' להחזקת מוסדותיו 'חסד לאברהם', והניח לפניו את ה'קול קורא' שיצרף את חתימתו עליו.

ברם אז אמר לו הרבי שליט"א מויז'ניץ: אכן שמעתי רבות על מוסדותיכם 'הק' שאתם פועלים בהם גדולות ונצורות לקרב בנים לאביהם שבשמים, ואני מאוד מעריך את מפעלכם הקדוש, אמנם בהיות שגדרתי לי גדר שלא לחתום על קריאת 'קול קורא' לשום מוסד באשר הוא, מטעם הכמוס עמדי, על כן אינני יכול לצאת מגדרי, ואינני יכול לחתום על ה'קול קורא'. וכמו כן איני רוצה לעשות 'אויסנאם', ולהעדיף את מוסדותיכם על פני מוסדות אחרים, שכן כאשר אחתום לכם, יבואו גם מנהלי מוסדות אחרים לבקש את חתימתי, על כן - התנצל הרבי שליט"א - אינני חותם גם כאן על ה'קול קורא'.

אמנם האדמו"ר מסקולען זצ"ל לא רצה כל כך בנקל לוותר על חתימתו של הרבי מויז'ניץ שליט"א, ועל כן אמר לו: את הפסוק "פתוח תפתח את ידך" (דברים ט"ו, ח'), פירשתי פעם באופן זה, שכוונת הכתוב אינו בדווקא על ענין נתינת ממון - לצוות את האדם לפתוח את היד וליתן ממון - אלא לפעמים הכוונה גם על פתיחת היד 'לחתום' על 'קול קורא' וכדומה.

וכמו כן בענייננו אבקש מהרבי שליט"א שיפתח את ידו ויצרף את חתימתו על ה'קול קורא', מפני שחתימת ידכם תהיה לי לעזר גדול למוסדותיי 'הק' ויחזק את ידי בעבודת הקודש - ודעתי היא, שעל הרבי לצאת כאן מגדרו ולשנות את החלטתו, ובמקרה זה עליו לעשות 'אויסנאם' ולחתום על ה'קול קורא', מפני שאין מוסד זה המוסד 'שלי', אלא הוא מוסד של 'כלל ישראל'...

רבי יונתן אייבשיץ זי"ע התאכזב קשות, ובוש היה מפני נכבדי קהילת פראג שקיבלו את האפשרות של עזיבת רבם בשקט ובשלווה. בטוח היה שלאחר שנים של מסירות ודאגה למענם יבקשו הגבאים ממנו בתחנונים להשאר עמם, ולפלא היה בעיניו שהגבאים לא הביעו שום צער

הגאון רבי ישראל גרוסמן זצ"ל על הזהירות מכפיות טובה

והנה אמרו חז"ל "כל הכופר בטובתו של חבירו, לבסוף כופר בטובתו של מקום" ועל כן אני חושש מאוד והנני להזהירכם לא לכפור בטובתו של מקום, ולהיות זהירים בשמירת התורה והמצוות. וכמו כן יש לבאר בפרשתנו: משה רבינו ע"ה עומד וסופר ומונה את כל הטובות שעשה עמם הקב"ה, ואת כל מסירותו ונאמנותו בשבילם, ולבסוף נגזר עליו לבלתי בוא אל הארץ הטובה, ולא מצאנו שבני ישראל ביקשו והתפללו למען משה שימחול לו הקב"ה על מה שנגזר עליו. הם קיבלו את הגזירה מבלי להתאמץ לבטלה. [וכמו

דאיתא במדרש (דברים רבא ז י): א"ר שמואל בר יצחק: כיון שנטה משה למות ולא בקשו עליו רחמים שיכנס לארץ כנס אותן והתחיל מוכיחן; אמר להם: אחד פדה ששים רבא בעגל – וששים רבוא לא היו יכולין לפדות אדם אחד, הרי ולא נתן ה' לכם לב לדעת; אמר להם אי אתם זכורים כל מה שהנהגתי

אתכם במדבר שנאמר ואלך אתכם ארבעים שנה במדבר וגו'. על כן חשש משה רבינו, שח"ו לא יבואו ישראל לידי כפיות בטובתו של מקום כשם שכפרו בטובתו שלו, ולכך עמד והזהירם באזהרות חמורות מפני חטא עבודה זרה ואביזריו.

ממוות לחיים בזכות השבת

"יְוִם הַשְּׁבִיעִי שָׁבַת לַה' אֱלֹקֶיךָ" (דברים ה', י"ג)

מנהגו הקבוע של אבי זצ"ל היה להיות ער בכל ליל שבת קודש עד הבוקר. הוא השתדל לשמור על הנהגה זו בקפידה ובמסירות בכל זמן ובכל מקום, ואפילו בתקופה הארוכה ששהה בארץ הנכר, בארצות הברית, דאג בכל כוחו להקדיש את כל הלילה לתורה ולתפילה ולשירות ותשבחות. אבא היה אומר שבזכות הנהגה זו זכה להנצל ממוות לחיים כפשוטו.

ומעשה שהיה – כך היה: אחד מבני ארץ ישראל, תושב ירושלים הגיע לארצות הברית. האורח התאכסן אצל אחד מידידיו בשכונת בורו פארק. בליל שבת כשעלה על יצועו לנפוש ולנוח מעמל השבוע, נדדה שינה מעיניו ולא הצליח להרדם. עברה שעה ועוד שעה, כשראה שאינו יכול להרדם, קם ממטתו התלבש ויצא לרחוב העיר כדי לשאוף אויר צח. הוא התחיל ללכת, המשיך בדרכו והתרחק בלא מתכוון ממקום אכסנייתו, כך הלך קרוב לשעה. מה מצעדי

המשך בעמוד 14 <<<

"הַשְּׁמֵרוּ לְכֶם פֶּן תִּשְׁכַּחוּ אֶת בְּרִית ה' אֱלֹקֵיכֶם" (דברים ד', כ"ג)

בפרשתנו מצינו שמשה רבינו ע"ה חוזר ומזהיר כמה וכמה פעמים – באזהרות חוזרות ונשנות – אודות עשיית פסל ותמונת כל סמל, תבנית כל צפור, וכדומה.

ויש להבין מהו העניין, שדוקא עכשיו קודם מיתתו הוא מזהירם באופן כה חמור, ופעמים כה רבות.

ונראה על פי מה שמסופר על הגאון רבי יהונתן אייבשיץ זי"ע בעל ה'אורים ותומים' שבראשית דרכו שימש כרב בעיירה קטנה. מסירותו לבני הקהילה לא ידעה גבול: פעל למענם בכל התחומים, הקים בית תבשיל לעניי העיר ויסד קרנות של צדקה.

והנה באחד הימים הופיעה בשערי ביתו משלחת נכבדה מחשובי פרנסי ומנהיגי העיר הגדולה והמעטירה פראג. אנשי המשלחת הביאו אתם כתב רבנות חתום מכל הרבנים והדיינים של העיר, המבקשים להכתיר את רבי יונתן לאב בית דין ורב כל הקהילות בעיר פראג.

רבי יונתן שלח לקרוא לגבאי העיירה, ובנוכחות פרנסי קהילת פראג נתן להם לקרוא את כתב הרבנות. הגבאים קראו את מגילת הכתב, ובפנים חתומות ובשוויון נפש החזירו לידי הרב את המגילה, על פניהם לא היו ניכרים שום צער ומרירות על האפשרות שרבי יונתן עלול לעזוב את עיירתם.

רבי יונתן התאכזב קשות, ובוש היה מפני נכבדי קהילת פראג שהיו עדים למחזה שבו קיבלו הגבאים את האפשרות של עזיבת רבם בשקט ובשלווה. בטוח היה שלאחר שנים של מסירות ודאגה למענם יבקשו הגבאים ממנו בתחנונים להשאר עמם, ולפלא היה בעיניו שהגבאים לא הביעו שום צער.

בינתיים נתפרסמה בקרב תושבי העיירה הידיעה שהרב עומד להפרד מהם ולעוזבם, אך התושבים גם הם קיבלו את הבשורה בשאננות ובשלווה.

כמה ימים לפני עזיבתו את העיירה ביקש רבי יונתן לאסוף את כל התושבים לבית הכנסת, כדי לומר בפניהם דברי פרידה. רבי יונתן עלה על הדוכן, ודיבר בפני הקהל דברי כיבושין ודברי מוסר בלשון חריפה ביותר, והזהירם בשמירת התורה והמצוות. וכאן פנה הרב ואמר: הטעם שבחרתי לדבר בפניכם דברים חריפים דוקא עכשיו כאשר אני עומד לעזוב אתכם, הוא כיון שנוכחתי לראות שאתם לקויים מאד במידת הכרת הטוב.

לאחר כמה שנים של מסירות ודאגה לכל אחד ואחד מכם, לא מצאתם לנכון לבוא ולבקש מהרב אולי בכל זאת ימצא לנכון להשאר עוד תקופה, ובימים אלו שאני עומד לעזוב, לא באתם להפרד מהרב ולהודות לו על כל העמל והיגיעה למענכם.

וידוע שכשנכנסו למרן הסטייפלער זצוק"ל ואמרו לו שנוסעים לחו"ל, היה קם מהכסא בלי כוחות ומלווה עד הדלת

הגאון רבי יהודה אריה הלוי דינר שליט"א רב ביהכנ"ס "דברי שיר" עם קובץ הלכות במקומות הנופש

נטילת ידיים ליד הים

יוצא מן הים ורוצה לאכול פת, והרי ידיו הן טהורות מטבילה בתוך הים, בכל זאת מאחר ולא כיוון בתוך הים לשם נטילת ידיו, ויש סוברים שלא מועיל בכה"ג, מן הנכון שיטמא ידיו כגון שיגע בנעליים או בחבירו שעדיין לא נטל, ובזה יתחייב בנטילה לכו"ע (ביאור הלכה ס' קנ"ט סי' י"ג).

מי שנמצא בחוף הים ורוצה לאכול פת, אינו יכול ליקח מי הים בתוך כוס ולשפוך על ידיו, דמאחר שאינם ראויים לשתיה, פסולים לנטילה אפילו בדיעבד, ורק כשרים לטבילת ידיים (ע' ש"ע ס' ק"ס סעיף ט')

כשטובלים ידיים בתוך הים, לדעת המשנ"ב (סו"ס קנ"ט) יברך "על טבילת ידיים" ולדעת החזו"א (סו"ס כ"ג) יברך "על נטילת ידיים". בחוף הים כשנטילים ידים לאכול פת, צריך לזהר שלא לגעת בגוף בזמן האכילה, ומי שנוגע במקומות המכוסים - אע"פ שעכשיו הם מגולים, צריך ליטול ידיו מכלי, אבל לא יברך (משנ"ב סי' קס"ד ס"ק י"ג).

ברכת "הגומל" על שחיה בים

שאלה: השוחה בים והתרחק מהחוף אל תוך הים, האם חייב לברך "הגומל" כדן יורדי הים, כמבואר בשו"ע (סי' רי"ט), או לא?

תשובה: כשמנו חז"ל את יורדי הים בין המחוייבים לברך "הגומל", כוונתם היתה למי שנכנס בתוך הים ממש, אבל מי ששחה בקרבת החוף, אפילו שהתרחק קצת, נחשב עדיין כמי שהוא על שפת הים, ואינו מברך "הגומל".

אולם, אם אירע ח"ו איזה מקרה של הסתככות ל"ע, בודאי שצריך לברך "הגומל", (הגרי"ש אלישיב זצ"ל)

האם שחיה בים נחשבת כיציאה לחו"ל

כעין שאלה זו, שאלו את מרן החזון איש זצוק"ל: מאחר שמקפידים לא לצאת מארץ ישראל כלל, האם מותר לשחות בים, לפי אותם ראשונים הסוברים שגבול מערב של ארץ ישראל הוא הים התיכון? האם נחשבת שחיה זו כיציאה לחו"ל?

והורה מרן זצ"ל, שמסתבר שאין השוחה בים נחשב ליוצא חו"ל, וכל עוד שהשחיה היא בקרבת החוף, עדיין נחשב קשור לארץ ישראל (הגר"ח קניבסקי שליט"א).

נוסע מתחת לים

מי שנוסע במנהרה מתחת לים, וכעין שיש ממדינת אנגליה למדינת צרפת, אין זה נחשב כיורדי הים, ולא יברך ברכת "הגומל" (שו"ת שבט הלוי).

לפני הנסיעה

עליה לתורה

נהוג שמי שיוצא לדרך יעלה לתורה (ביאור הלכה ס' קל"ו ד"ה שבת ויו"ט) עליה זו היא מנהג, ואינו דוחה שום חיוב אחר (שם). ואין הבדל אם הוא יוצא לדבר מצוה, או יוצא לדבר רשות. והיינו בקריאה הסמוכה לנסיעתו, כגון יום שני או חמישי לפני יציאתו.

צדקה

אנשי מעשה רגילים לתן צדקה לפני יציאתם לדרך (עי' ספר חסידים אות תרנ"ו) וכן יפריש צדקה כדי ליתנו במקום שרוצה להגיע (כף החיים סי' ק"י ס"ק כ"ז).

דיבור בשבת

יש להזהר לא לתכנן נסיעתו בשבת, בכדי שלא יבוא לדבר דיבורים שאסורים בשבת (ע' שו"ע או"ח ס' ש"ז).

ללוותו

מצות עשה מדבריהם ללוות אורחים (רמב"ם הל' אבל מובא בסמ"ע ס' תכ"ז ס"ק י"א) [וע"ע ספר עמק ברכה בשם מרן החזו"א זצ"ל, שמנהג העולם שאין מלווים האורח לדרכו, כיון שנוסעים הרבה אנשים ביחד, ה"ל לוייה אחד לשני, עי' שם]. וידוע שכשנכנסו למרן הסטייפלער זצוק"ל ואמרו לו שנוסעים מחר לחו"ל, היה קם מהכסא [בלי כוחות] ומלווה עד הדלת!

מהלכות תפילת הדרך

מה שיעור דרך

אומר תפילת הדרך בשם ומלכות, כשנוסע שיעור דרך של פרסה מחוץ לעיר (שו"ע או"ח סי' ק"י ס"ז) ולכתחילה יאמר אותה בפרסה ראשונה (הפרמ"ג שם), ושיעור פרסה לחומרא הוא כארבעת אלפים ושש מאות מטר. שחכ לאומרה בתחילת הנסיעה

יכול לאומרה כל זמן שהוא עדיין לא הגיע תוך פרסה הסמוכה לעיר (שו"ע שם)

כמה פעמים ביום

אומרים אותה פעם אחת ביום, אפילו נכנס לתוך העיר באמצע לנות, כל שלא הסיח דעתו להמשיך ולנסוע (שו"ע שם ס"ה).

ולפי"ז נהג מונית שאמר תפילת הדרך בבוקר ושוב חזר לעירו, ואחרי"ז נסע למקום אחר, אפילו לא ידע מזה בבוקר, אינו צריך לומר תפילת הדרך פעם שניה משום שדעתו כל הזמן לנסוע אם יזמינוהו (הגרי"ש אלישיב זצ"ל).

וכן אם נוסע יותר מיום אחד, אם לן בלילה, באושפיזא בדרך קבע, יאמרוהו בבוקר עם ברכה, אבל אם רק נח זמן מה, יאמרוהו בבוקר בלי חתימה (משנ"ב ס"ק כ"ו).

האם להסמיכה לברכה אחרת

לכתחילה יסמך תפילת הדרך לברכה אחרת (שו"ע ס"ו) כגון שיאכל או ישתה ויברך ברכה אחרונה, או יסמך לברכת אשר יצר (משנ"ב ס"ק כ"ח) או עכ"פ לברכת הריח ויריח מעט (הגה' חת"ס שם) או יסמך אותה לברכה ראשונה שאין אחריה ברכה אחרונה, כגון סוכריה שאין בה כזית, ולאחר "טעימה" כלשהיא יוציאו מפיו, ויאמר תפילת הדרך. ועכ"פ אם לא יכול להסמיכה, לא יתאחר לאומרה (משנ"ב שם).

אמירתה בלשון רבים

יאמרה בלשון רבים, הגם שהוא נוסע לבד, מכיוון שזוהי תפילה הקבועה בל' רבים, ושמעתי הטעם כדי שיתפלל על שאר הנוסעים, שאפילו אם אין לו זכות בעצמו לינצל, בכל זאת יהיה לו זכות

המשך בעמוד 18 <<<

אחד ניגש אל הגר"ח קניבסקי שליט"א, נתן לו תמונה של ר' חיים עצמו ושאל האם הרב יודע מי זה... ר' חיים הסתכל ממושכות בתמונה, בתמונתו שלו עצמו, ואמר: "אני לא יודע מי זה"...

רבבות תמונות צולמו ויצולמו ב'בין הזמנים' הנוכחי, בעיר ובכפר, במושב ובהר, ליד הנחל ובתצפית. מהי עמדת תורתנו הקדושה על הצילום במצלמה?

הרה"ג שמואל ברוך גנוט שליט"א

לפני שנים סיפר לי ידידי הטוב הרב הגאון רבי ישראל מאיר טבצ'ניק שליט"א, (ר"מ בשיבת כנסת יחזקאל באלעד, ובנו של הגאון רבי עמוס שליט"א, שהיה ממקורביו הגדולים של מרן הסטייפלר זצ"ל), סיפור מופלא: "בפורים אחד, לפני שנים, הרהיב אחד עוז, ניגש אל הגר"ח קניבסקי שליט"א, נתן לו תמונה של ר' חיים עצמו ושאל האם הרב יודע מי זה... ר' חיים הביט ממושכות בתמונה ואמר: "זה אבא"..." "לא", השיבו לו. ר' חיים הסתכל ממושכות בתמונה, בתמונתו שלו עצמו, ואמר: "אני לא יודע מי זה"..."

...

"בין הזמנים" הגיע ורבבות יהודים יוצאים אל הטבע, להביט בפלאי הבריאה, לנוח מעט ולהחליף אויר ואוירה, כהצטיידות לקראת זמן אלול הקרב ובא. רבים מהם מצטיידים במצלמה, מצלמים ומצלמים. בעבר הלא רחוק היו מצלמים במשורה, כי בסרט הצילום היו רק 36 תמונות לכל היותר. אך כיום, עם המצאת המצלמות הדיגיטליות, ניתן לצלם ללא הפסקה. רבבות תמונות צולמו ויצולמו ב'בין הזמנים' הנוכחי, בעיר ובכפר, במושב ובהר, ליד הנחל ובתצפית. מהי עמדת תורתנו הקדושה על הצילום במצלמה? כולנו ראינו בסוכות רבות את ציורו הנודע של ה'חכם צבי'. ציור זה הוא ציור אמיתי לחלוטין, כפי שמעיד בנו, היעב"ץ זצ"ל, בתוך "תשובה" הלכתית שכתב על צילום וציור דמויות אנשים. מה הנושא, שלשמו נדרש היעב"ץ?

נפסק בשולחן ערוך (יו"ד קמא, ד) ש"אסור לצייר צורת אדם לבדו, אפילו הוא לנוי. במה דברים אמורים, בבולטת. אבל בשוקעת, כאותם שאורגים בבגד ושמציירים בכותל בסממנים, מותר לעשותם. וצורת חמה ולבנה וכוכבים, אסור בין

בולטות בין שוקעות" והפוסקים דנו בהרחבה בדין צילום תמונות. איתא בגמרא (עבודה זרה מ"ג ע"ב): "לא תעשון וכו' תניא כל הפרצופות מותרין חוץ מפרצוף אדם". כלומר, שניתן ליצור ולצייר פרצופים, חוץ מפרצופו של אדם. הרמב"ם פסק ש"אסור לעשות פסל וכל תמונה לעבודה זרה, וכן אסור לצייר לנוי צורת אדם, והוא שתהיה הצורה בולטת. אבל אם היתה הצורה שוקעת או צורה של סממנים, כגון צורות שעל גבי לוחות וטבלאות או צורות הנרקמות באריג מותרות".

ודעת הראב"ד בהשגותיו שאסור לעשות גם צורת אדם גם כשאינה

בולטת אלא נראית שווה בשווה, ורק צורה שנקראת ואינה בולטת בכלל, כמו בציורים בספרי ילדים, מותרת. וכן בריטב"א ע"ז שם כ' להחמיר בצורת אדם הנעשית בדיו וסממנים, שהרי היא כצורה בולטת. וכן פסק הט"ז (יו"ד קמ"א סק"יב). אולם השולחן ערוך פסק להתיר כדעת הרמב"ם. כך שניתן לצייר או לצלם דמות אדם בתמונה, שהרי תמונה וציור אינן בולטות על הדף, ואילו עשיית פסל אדם וכדומה, אסורה, שהרי הדמות בולטת וניכרת.

השאלת יעב"ץ (ח"א ק"ע) מספר ש"כשנתקבל הר"ר אלעזר ז"ל מבראדי לאב"ד ק"ק אמסטרדם, עמד איש אחד והזכיר מטבע כסף בדמות צורתו והטביע צורתו מראש ועד החזה". הוא מביא שדעת הרא"ש שבראש בלא גוף אין איסור, אך נחלקו על כך הראשונים. כידוע, הפוסקים גם דנו האם מותר לעשות בובות משחק לילדים, אך הנושא רחב ולא כעת המקום להאריך בו. (ובענין כניסה למוזיאון השעווה, בהם מוצגות בובות משעווה, ראו בספרי שלהי דקייטא).

היעב"ץ דן בענין בהרחבה ומספר על ציורו הנודע של אביו, רבנו ה'חכם צבי', הנודע לכל, עד ימינו אנו. היעב"ץ מספר שאביו ה'חכם צבי' הוזמן לקהילת הספרדים בלונדון, והם רצו מזכרת מתמונתו מקלסתר פניו הק' וביקשוהו שיסכים שיציירו את דמותו, אך ה'חכם צבי' סירב. וכך הוא מספר לנו, (בשו"ת שאילת יעב"ץ ח"א סימן קע), בלשונו המיוחדת:

"זכור הוא לטוב החסיד האמיתי אבא מרי רבינו הגדול המקום יאה בעזרו, לעד יעמוד זכרו, ולא ידעך נרו. זה חזיתי ואספרה מעשה שהיה כשנקרא מקהילת קודש ספרדים שבלונדון לבוא אליהם ולהראות בכבודו וביקר תפארת גדולתו, לזכותם במצווה לעשות לו יקר וגדולה מתוך חיבה יתירה נודעת כבוד גדול שמו אצלם, ונכספה כלתה נפשם לראותו, ליהנות מזיו זהה תמונתו, לחזות בשמחה את פניו, לטעום צוף דבש אמרי נועם ולקבל פני שכינה להאציל עליהם מברכתו, ועשו לו כבוד גדול לא נשמע דוגמתו. והלכו לקראתו והביאוהו באוניית מלכות בשמחה ובששון, בהוד והדר. גדול וקטן שם הוא איש לא נעדר, ישלם להם ה' כפועלם וישיב להם גמולם הטוב עוד כל ימי עולם.

והנה מרוב עוצם תשוקתם חשקו להשאיר בידם ציור צלם דמות תבניתו. וחילו פניו בדבר זה על כל אהבה וכבוד יתן להם שאלתם, להניח אצלם דמות דיוקנו מצויר ומשוח בששר, ולא אבה שמוע וישם לאל מילתם, אף אם בציור של צבע רוב הפוסקים ככולם סבורים שאין בו חשש איסור. מה גם בחצי צורה, היינו פרצוף בלבד, אין פוסקים שחוששים במקרה כזה.

אף על פי כן לא יכלו לו אנשי שלומו, לפתותו ולהעבירו על דעתו דעת עליון מרוב חסידותו וקדושתו ופרישותו, אכן המבקשים לא נסוגו אחור, בכל זאת ידם נטויה ולא שקטו ולא נחו עד שהשיגו מבוקשם בדרך תחבולה גדולה ע"י אומן בקי נפלא, שפעל ועשה

דבר זה מותר, "מכיון שזה המראה הוא חזות שווא ואין בו ממש". הגר"מ שטרנבוך שליט"א כותב שיש האוסרים לצלם אדם, לאור דעת הרמב"ן האוסר לצייר כל צורות אסורות בין בולטות ובין שוקעות ומובא בט"ז שאין להקל נגד הרמב"ן. והגר"מ שטרנבוך מספר לנו: "ואני הכרתי כמה וכמה צדיקים שהקפידו מאד לא לצלם אותם, שלדבריהם מזיק אבל הרבה גאוני ישראל זצ"ל אף שהחמירו לעצמם כדעת הפוסקים שאפילו בצורה שאין בולטת אסור לעשותה, מכל מקום אם אדם אחר מצלם אותם, לא הקפידו". (הגר"מ שטרנבוך מאריך בענין, וראו במש"כ בדבריו בספרי שלהי דקייטא).

...

ידוע שהגאון מהר"י אסאד זי"ע הגיע לבקר בבית המלכות, עם משלחת גדולי ישראל, וכשראה את עצמו במראה שהיתה בארמון, בפעם הראשונה בחייו, אמר בהתפעלות: "מלאך הגיע לעזור לנו!! תראו בעצמכם!!!"

המהר"י אסאד, לגודל קדושתו, לא הביט בדמותו שלו עצמו אף פעם, וכשראה את עצמו בראי, היה בטוח שאיש האלוקים הנורא שניבט מולו, הוא מלאך אלוקים...

בספר "הצדיק רבי שלמה", שנכתב על הצדיק רבי שלמה בלוך זצ"ל, תלמידו של ה'חפץ חיים', מסופר ש"פעם הראיתי לו את תמונתו לראות מה יגיד, ואמר שהאיש המצולם בתמונה נראה אדם חשוב, כי לא ידע שזאת היא תמונה ממנו. וכאשר סיפרו לו שזה הוא עצמו, ביטל מיד את הבחנתו... ושמעתי ממנו כמה פעמים כאשר הזכיר את דעת היערות דבש בענין התמונות שזה אמנם דבר ברור לכולא עלמא ליתן חשיבות כל שהוא לתמונה, והרי זה עבודה זרה ממש, שהרי אפילו את תמונתו של משה רבינו אפשר להכניס לבית הכסא... ולתמונה אין כל חשיבות..."

- אפילו את תמונתו של משה רבינו ניתן להכניס לשירותים, ולתמונות אין שום חשיבות!!

להלכה, הסכמת רוב הפוסקים היא שמותר לצלם ולהצטלם מצד ההלכה, אך רבים מזכירים בענין את דברי הייערות דבש (ח"א דרוש ב') שכתב שראוי למנוע מלעשות צורת אדם וכמבואר בזה"ק, "ואפילו צורת אדם בכותל יש להיזהר, כי אין לך צלם ודמות דלא שריה ביה רוח רעה". ובספר 'דינים והנהגות' מובא בשם מרן החזו"א זי"ע שאין בצילום תמונות אנשים איסור על פי ההלכה, אלא שאנשים בעלי מעלה רואים בזה מעין רוח טומאה. וידוע שמרן הקהילות יעקב זצ"ל הקפיד מאד לבל יצלמוהו ואמר שישנו ענין שלא ישאר מאומה מהאדם לאחר פטירתו, כולל תמונות. וכן בנו מו"ר מרן הגר"ח שליט"א אין דעתו נוחה שמצלמים אותו, מלבד לצרכי צדקה או מצוה. וידוע שאדמו"רים רבים מתנגדים בכל תוקף שיצלמו אותם, אך בשנים האחרונות, בגלל ריבוי הצלמים וחוברות התמונות, המנהג כמעט ונכחד ברוב חצרות האדמו"רים. ומכל מקום בסוכת מרן הקהילות יעקב זצ"ל היו תלויות תמונות של גדולי ישראל (ס' אורחות רבינו ח"א קפ"ח), וכן בסוכת בנו מו"ר מרן הגר"ח שליט"א.

...

הנושא רחב ולא באנו בזאת אלא להטעים לב הלומדים. כשרציתי לפרסם מאמר זה ומסרתיו, כדרכי לפני כמעט כל פרסום מאמר, לביקורתם של מספר תלמידי חכמים ואנשים חכמים, התנגד אחד מהם לפירסומו וטען שהיום כולם מצלמים ומדוע אני פותח נושא, שהציבור לא יכול לעמוד בו.

תלמיד חכם זה צודק, אי אפשר לגזור על הציבור גזירות שלא ניתן לעמוד בהן, אך בכל זאת, שלפחות נדע לא לעשות עסק כל

כל ציור פרצוף פניו הנורא ונאור בחריצות וזריזות עצום שלא בפניו, ואור פניו לא נפל ולא חסר מאומה מהשווי כמעט, והיה חסר בו רק נשמת רוח חיים, והציור נחשב יקר הערך מאד למכיריו ויודעיו מלפנים, ונעשו ממנו טופסים והעתקות וגם המה נמכרים ביוקר, תכתב זאת זכרון לדור אחרון..."

ישנם מהפוסקים, (שו"ת דברי מלכיאל ח"ג סנ"ח ועוד), שסברו שאין לצלם לכתחילה תמונות, בגלל דעות הראשונים האוסרות לצייר ציורי אדם, למרות שלא מדובר בציורי כל הגוף ולמרות שהם תמונות שאינם בולטות. וכתב ש"לזה שומר נפשו ירחק מזה, ובפרט שיש סברא גדולה שיש בזה איסור גמור על פי דין". ה'דברי מלכיאל' כותב ש"אם נצרך לצילום מפני עסקיו ויש לו הפסד לזה, יש להקל ולצלם ע"י נוכרי, ועכ"פ יעשה שלא יראו את הרגליים, כגון שיצולם בהיותו יושב או כשעומד אצל שולחן וכדומה. ובעונותינו הרבים בעתים הללו נעשה הצילום כהיתר והמחמיר על עצמו נחשב הוא בעיניהם כשוטה, וכמ"ש מי עוור כעבד ה', והרבה גרמו לזה איזה תלמידי חכמים שנהגו קלות בעצמם לצייר צורותיהם ולשלחם על פני חוץ וגרמו מכשול גדול..."

והשוטים מתפארים בצורותיהם וצורות חבריהם וקרוביהם וישאירו זה לזכר לבניהם, וישכחו כי זה יכולים לעשות גם בבעלי חיים להשאיר צורת גופם וכאשר יציירו צורות בהמות וחיות שונות אפשר יותר נאה מצורת אדם בהמי וטוב להם להראות כוחות נפשם, והיינו לעשות איזה

דבר מצוה קיימת שבכל עת שיראו את מצוות השי"ת יזכירו את מדותיו הטובות ורוח נדבתו, כי אשר עשה דבר גדול כזה וילמדו צאצאיו ממנו להתרגל למדות טובות, וכמובא במדרש שאם אין אדם עושה מצוה קיימת לדורות, מה הנאה יש לו. אבל מה בצע שיניח לבניו צורת גופו? וראוי לכל ישראל כשר להתרחק מזה ואף צורות צדיקים ודאי לא ניחא להו לתלות צורותיהם בבתים, ובפרט לפי מה שכתבו המקובלים שנמשך על הצורות רוח טומאה, ולמה לנו לגרום שישרה רוח טומאה על צורת צדיק!?"

בשו"ת לחם רב נשאל בדן כתובה שצייר בה הסופר צורת החתן והכלה, והעלה שלמרות שבדיעבד אין לאסור להשהות הכתובה הזאת, מכל מקום לכתחילה ראוי מאד להיזהר שלא לעשות כן, כיון שהדבר נוגע לאיסור תורה.

אמנם בשו"ת צפנת פענח להגר"י ראז"ין מרוגטשוב זצ"ל האריך, כדרכו בקודש, במראי מקומות לאורך הש"ס ולרוחבו וכתב שמותר לצלם תמונות. גם בשו"ת שלמת חיים נסתפק השואל על אלו המציירים אנשים שלובשים תפילין, כדי להורות את אופן לבישת התפילין, וכתב לו מרן הגר"ח זוננפלד זצ"ל שאין בכך חשש. גם ראש גולת בבל, רבנו הבן איש חי זצ"ל בספרו רב ברכות מערכת הצד"י כותב ש"צילום פוטוגרפי, אשר אינה צורה הבולטת כלל, ודאי מותר לעשותו". אך הוא דן "כאשר מניחים את התצלום במין זכוכית המבליטה את התמונה כצורת אדם ממש אף שבחוש המישוש אין כל בליטה אלא כך נראה לאדם מכח המראה", ומסקנתו היא שגם

**הגאון מהר"י אסאד
זי"ע הגיע לבקר
בבית המלכות,
וראה את עצמו
במראה שהיתה
בארמון בפעם
הראשונה בחייו, אמר
בהתפעלות: "מלאך
הגיע לעזור לנו!!
תראו בעצמכם!!!"**

"טוב" - הסכמתי להצעתו, "אך אם יורשה לי לשאול, במפעל עובדים עשרות עובדים שבעקבות המלחמה לא קיבלו את משכורתם כבר כמה שבועות, ואני, לא זו בלבד שמשחררים אותי מהעבודה, עוד משלמים לי ע"כ שבועיים מראש?"

רבי יעקב עבד במלוא המרץ ופותר מהעבודה!

הרב ישראל ליוש

"וּמִשְׁלָם לְשָׂאֵיוּ אֶל פְּנֵיו לְהַאֲבִידוֹ" (דברים ז', י')

הקב"ה אינו מקפח שכר כל בריה ובריה, אך חלוק שכרם של הצדיקים, משכרם של הרשעים על מעשיהם הטובים. שכר הצדיקים צפון לעולם הבא, ואילו שכר הרשעים משולם להם מיד כאן בעולם הזה, כדי להאבידם מן העולם הבא.

וכפי שנאמר במשנה באבות (ד טז) ונאמן הוא בעל מלאכתך שישלם לך שכר פעולתך, ודע מתן שכרן של צדיקים לעתיד לבא.

שאלו המפרשים, מה שבח הוא לקב"ה שנאמן הוא לשלם שכר לעובדים אותו, והרי כל אדם פשוט עומד בדיבורו ומשלם שכר לפועליו, ומה רבותא היא כלפי הקב"ה שאף הוא נאמן לשלם שכר ליראיו.

אלא, המשיל ע"כ החפץ חיים משל נפלא: מעשה בנער שביקש לעבוד כשוליה אצל אומן, אך הוא לא ידע את המלאכה. סיכם איתו בעל הבית, כי בחמש שנים הראשונות יעבוד אצלו ללא תמורה, ובד בבד ילמד אצלו את המלאכה ורזיה, ובנוסף, ידאג לו בעל הבית לכל צרכיו, אכילה, שתיה, מלבוש ולינה. לאחר חמש שנים ישלם לו בעל הבית סכום קטן עבור עבודתו

- חצי רובל לשבוע. וכך היה, בשנים הראשונות עבד הנער ולמד את המלאכה, ובשנים הבאות כבר ידע את המלאכה, עבד הנער והשתכר במשכורת הפעוטה, כפי שסוכם.

יום אחד ראה הנער שהאומן מחלק משכורות ליתר הפועלים, לזה חמש רובל לשבוע, ולשני שש רובל לשבוע, כ"א לפי ההסכם עמו. היטב חרה לו הדבר, ובא אל בעל הבית בטרוניה: 'וכי אינך מרוצה מעבודתי? מדוע אתה משלם לי רק חצי רובל לשבוע, ואילו ליתר העובדים אתה משלם פי כמה וכמה? וכי עבודתם טובה יותר מעבודתי?'

'שוטה שכמוך' - ענה לו בעל הבית - 'מה אינך מבין? אכן תוצרת כל העובדים שווה, אך אתה עובד עם הידיעות שאני לימדתי אותך, במשך חמש שנים העסקתי אותך בלא שידעת את העבודה כלל, וכלי המלאכה שלי התקלקלו מחמת עבודתך הלא מקצועית, גם כיום הנך עובד עם הכלים שלי, ואילו הפועלים האחרים באו אלי מנוסים, לא הייתי צריך ללמדם את רזי המלאכה, וכלי מלאכתי לא התקלקלו תחת ידם, וכעת הם עובדים עם כליהם הפרטיים. בנוסף - הוסיף בעל הבית להעמיד את הנער על טעותו - 'לך אני דואג לכל מחסורך, מאכל ומשתה, מלבוש ולינה, ואילו הם חיים על חשבונם, מכיסם הפרטי.'

כן הדבר גם לגבי שכר המגיע לנו עבור קיום המצוות - ביאר החפץ חיים, הרי אנו מקיימים את המצוות עם הכלים שנתן לנו ה"ת, אנחנו מניחים תפילין על הזרוע שהוא נתן לנו, פינו המשבח ומהלל את הבורא יתברך - ממנו הוא, רגלינו הממהרות לרוץ

לדבר מצוה - מכוחו הן רצות, הוא הזן ומפרנס אותנו ומאפשר לנו לעשות את רצונו יתברך, אם כן, מן היורש שכלל לא מגיע לנו שכר עבור עבודתנו אותו ית', ועכ"ז משלם הקב"ה ליראיו כפי מעשיהם. זהו השבח הגדול שנאמן הוא לשלם שכר פעולתנו.

...

הגה"צ רבי יעקב גלינסקי זצ"ל הבין את הפסוקים הללו עפ"י מעשה שהיה איתו, במלחמת העולם כאשר הרוסים כבשו את ליטא, הם אסרו ללמוד תורה, הישיבה ירדה למחתרת. פחד גדול היה להסתובב ברחובות. מי שנתפס, אף אם לא למד תורה, חיפשו עבורו מיד עבודה, כי הבטלה היתה עוון פלילי במשטר הרוסי.

יום אחד - מספר רבי יעקב - מצאו אותי השוטרים והחלו לחקור אותי אודות מוצאי, אמרתי להם שאני פליט

מפולניה, 'היכן אתה עובד?' תיכף באה השאלה הצפויה, 'טרם מצאתי עבודה', עניתי להם, 'אין דבר כזה! בוא עמנו, ונסדר לך עבודה!' לא היתה בידי ברירה, הלכתי אחריהם והם הובילו אותי למפעל גרביים, שם ייצרו גרבי צמר עבות עבור החורף הרוסי, הם מסרו אותי בידי מנהל המפעל, והורו לו שיפקח עלי, ואם לא אתייצב לעבודה עליו להודיע ע"כ מיד למשטרה.

המנהל העמיד אותי ליד מכונת התפירה והסביר לי כיצד עלי לסובב את הגלגל ולהקפיד שהתפר יצא ישר, אם לא יצא התפר ישר - הזהיר אותי בעל המפעל - 'הרי זה 'סאבוטז' - חבלה ביצור, והעונש ע"כ חמור מאוד.

התחלתי לסובב במרץ, והמחט נשברה, החליפו מחט והמשכתי בעבודתי, אך המנהל הזהיר אותי שאסובב בעדינות כי המחטים מאוד יקרות, אם כך - אמרתי לעצמי - מכאן תצמח הישועה, סובבתי בכל הכוח ועד לסיום המשמרת, הספקתי לשבור שנים עשר מחטים.

למחרת הציע לי בעל הבית לעבוד בעבודה אחרת, מיון גרביים. סרבתי, אמרתי לו: 'השוטרים הביאו אותי לכאן, אני נשאר כאן!'. המשכתי בסיבוב הגלגל במשנה מרץ, וגם היום שברתי מחטים בזו אחר זו.

בתום יום העבודה קורא אלי המנהל ובישר לי שהוא משחרר אותי מהעבודה, מדוע? - תמהתי בתמימות. 'אשלם לך עבור שבועיים מראש' - ענה לי - 'ואצהיר לשלטונות שאתה עובד אצלי, ובתנאי שתסתלק ולא תעבוד כאן יותר!'

הערצה גדולה רחש מרן הגר"ח מבריסק זצ"ל לבנו הגרי"ז, וכך נהג שבכל אימת שהיה בנו הגרי"ז נכנס לבית היה קם

וכיצד מנע מרן הגרי"ז מבריסק זצ"ל טרחה זו מאביו?

הרב מנשה גליקזאהן

"כַּבֵּד אֶת אָבִיךָ וְאֶת אִמְךָ" (דברים ה', ט"ז)

הילקוט שמעוני מבאר את סמיכות הפסוקים של שמירת שבת למצוות כיבוד הורים, וז"ל: "זכור את יום השבת, כבד את אביך, וכי מה ענין זה לזה? אלא ללמד, כל מי שמכבד אביו ואמו אין חילול שבתות באה על ידו שנאמר אשרי אנוש וגו' אל תאמר מחללו אל מחול לו. אל יאמר אדם הואיל ואבי שבשמים הקדימני תחילה אעשה רצון אבי שבשמים ואניח כבוד אבי וכבוד אמי וכו'. כל המבקש ימים ושנים ועושר ונכסים וכבוד וחיים בעולם הזה וחיים רבים לעולם הבא, יעשה רצון אביו שבשמים ויכבד אביו ואמו".

בפרדס יוסף החדש עה"ת כתב פירוש נפלא על המשך דברי הפסוק "למען יאריכון ימיך ולמען ייטב לך". היינו שאם הבן יכבד את אביו ואת אמו כדבעי או אז יזכה הוא כשיגיע לגיל גבורות יכבדוהו בניו ג"כ כשם שהוא יכבד את הוריו. בשורות הבאות נביא עובדה נוראה ומאלפת בעניין מידה כנגד מידה שיש במצוות כיבוד אב ואם. מובא בספר בן יהוידע

(בבא מציעא ל"ג ע"א) וכן את הנהגותיו המופלאות של מרן הגרי"ז מבריסק זצ"ל במצוות כיבוד אב ואם, אשר הובאו בספר "בדידי הווי עובדא".

מעשה בזקן אחד שהיה עני ואביו, והיה מתהלך בחוץ ברחובות ערום ויחף מבלי כסות בקרה. והיה לו בן אמיד ועתיר נכסים. שהיה לו בית יפה וגדול, ולא היה מניח את אביו הזקן העני לדור בביתו כי לא היה לו נאה להכניס לביתו המהודר את הזקן הלבוש בלויי סחבות. לאותו זקן מסכן היה נכד קטן, בן של אותו גביר, והנכד, בראותו מצב זקנו כי צר לו מאוד ואין לו קורת גג להיכנס תחתיו מפני הגשמים והצינה ולחסות מזרם וממטר. נכמרו רחמיו עליו, והחליט לעשות מעשה, קם ופנה לאביו הגביר והחל לשדלו בדברים שייתן בגד חם לאביו הוא זקנו של הקטן הזה. ללבושו ולהתעטף בו מפני הגשמים והקור. והגביר, בשומעו את בקשת בנו, אמר לו, הנה למעלה בעליית הגג מונח איזה בגד ישן מלא קרעים, עלה נא למעלה והבא אותו ותן אותו לזקןך העני.

הבן עשה כדבר אביו והוריד את הבגד הישן מן העלייה. והנה ראה אביו כי הבן לקח מספריים והוא מחתך את הבגד לשני חלקים, ותמה האב הגביר על בנו הקטן מדוע אתה חותכו לשניים? מדוע אינך מביא את כל הבגד לאבי הוא סבך הזקן? ענהו הבן: חישובתי אבא, שכאשר תגיע העת ואתה תתבגר אז אשליך אותך החוצה כאשר עושה אתה כעת לאביך, וכמוהו תסתובב גם אתה ברחובות בעירום ובחוסר כל, וכאשר תהיה רועד מפני הצינה והגשם, מהיכן יהיו לי עבורך מלבושים מפני הצינה? על כן גזרתי את הבגד הישן הזה לשני חלקים. חציו האחד אתן כרגע לזקני הלא הוא אביך, וחציו השני אשמור עבורך כשתגיע לעת זקנה ושיבה. כשמוע האב דברי הבן שיצאו מלבו בכנות, נזדעזע ונרעד, אז החל להבין את גודל הרעה שנהג באביו הזקן. את אשר מעולל לו בהניחו על פני חוצות ערום ויחף. התבונן עד היכן הדברים מגיעים, וכי במעשיו הוא מורה דרך לבנו אחריו כיצד להתנהג ושחלילה גם הוא ינהג עמו ככה. ומיד הכניס את אביו הזקן לביתו, ונתן לו מקום ללון בו לחם לאכול ובגד ללבוש לפי כבודו די מחסורו. ע"כ העובדה שהביא הבן יהוידע.

מרן הגר"ח מבריסק זצ"ל היה נוהג לשבת בחדר הכניסה שבביתו, וללמוד תורה במשך כל היום. כך יצא שכל הנכנסים אל הבית וכל הבאים לגר"ח היו פוגשים בו מיד עם היכנסם.

הערצה גדולה רחש הגר"ח לבנו הגרי"ז, וכך היה אומר "ר" יצחק זאב בני, הוא תלמיד חכם ויש לקום מפניו כפי שקמים מפני ספר תורה. כי הרי ת"ח הוא ספר תורה חי. "וכך נהג הגר"ח בכל אימת שבנו הגרי"ז היה נכנס לבית היה קם לכבודו. צער רב הצטער הגרי"ז כשראה שאביו הגדול מטריח עצמו וקם לכבודו בכל פעם מחדש. הוא הפציר באביו ללא הרף שלא יקום מפניו, אולם לשווא כל בקשותיו של הגרי"ז וכל ההפצרות שהפציר באביו לא הועילו. והגר"ח היה עיקש במנהגו שכל אימת שהיה רבי יצחק זאב נכנס הביתה היה אביו קם לכבודו.

נבוך היה הגרי"ז שכן להתחמק מאביו לא היה יכול כי האב הרי ישב בחדר הכניסה, והיה מבחין בו מיד עם היכנסו הביתה. ומה יעשה הבן כדי למנוע טרחה יתרה מהאבא? כיצד יצליח לחמוק ממנו מבלי שעניו יצודו את דמותו? בעוד הוא מהרהר כיצד ימנע מאביו לקום לכבודו, צץ במוחו רעיון. במקום להיכנס לחדרו דרך פתח הבית כמקובל, טיפס הגרי"ז על אדן החלון וקפץ פנימה אל תוך הבית. וכך היה נוהג להיכנס הביתה באופן קבוע, כדי לא להטריח את אביו שיקום לכבודו.

<< המשך מעמוד קודם

אחר, אל דאגה, בסוף אני אשלם להם עד הפרוטה האחרונה, אבל אותך אינני צריך, מאז שהגעת אתה רק מסב לי נזקים, קח כמה שתצצה, העיקר שתלך!

הבנתי את דברי המשנה: 'נאמן הוא בעל מלאכתך שישלם לך שטר פעולתך', וכן את דברי הפסוק: 'ומשלם לשונאיו אל פניו להאבידו'.

'טוב' - הסכמתי להצעתו, 'אך אם יורשה לי לשאול, במפעל עובדים עשרות עובדים שבעקבות המלחמה לא קיבלו את משכורתם כבר כמה שבועות, ואני, לא זו בלבד שמשחררים אותי מהעבודה, עוד משלמים לי ע"כ שבועיים מראש?

'מה אינך מביין' - הסביר לי בעל המפעל - 'לעובדים הללו אני זקוק, אם אשלם להם משכורת, הם עלולים לחפש מקום עבודה

מה המקור להראות באצבע כלפי הס"ת בשעת ההגבהה?

”וְזָאת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר שָׁם מֹשֶׁה לְפָנָי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל” (דברים ד', מ"ד)
 שנינו במסכת סופרים (פי"ד הל' יד) שבגלילת הספר תורה מצוה לכל האנשים והנשים לראות הכתב ולכרוע ולומר "וזאת התורה אשר שם משה לפני בני ישראל".
 וכן פסק השו"ע (או"ח קלדב):
 "מצוה על כל אנשים ונשים לראות הכתב ולכרוע, ולומר וזאת התורה וכו'.
 ב"ספר חיים" (לרבי חיים פלאגיי זצ"ל סי' ג' סעי' ו) הביא מס' דברי מרדכי (לרבי מרדכי קריספין זצ"ל או"ח סי' ט) סמך למה שנהגו להראות באצבע לס"ת בשעת הקמת ס"ת, הוא מדאמרין בשיר השירים רבה (בד, עה"פ) ודגלו עלי אהבה, כל

מי שמראה איקונין של מלך באצבע - נהרג, ותינוקות הולכים לביה"ס ומורין האזכרה באצבע ואומר הקב"ה "ודגלו עלי אהבה" אל תיקרי ו"דגלו" אלא ו"גודלו", ונראה דלזה סמכו להראות, ורובא דעלמא נהגו לאחוז בציצית שבטליתו ולנשק נגד הס"ת, וכנראה שנהגו כן בשביל לא להראות באצבע ריקם כלפי הס"ת,

ולפי המדרש הנ"ל אין חששא כלל. ובספר כרע רבץ (כל בו לעניני הכריעות וההשתחויות להרב יהודה לביא בן דוד שליט"א עמ' רעו) הביא מספר הקנה (סוד ומצות ס"ת וכתבתה וקדושת ס"ת בהיכל - לז). וז"ל: א"כ יכתוב "כתבו לכם השירה" מאי "את" ומאי "הזאת", א"ל ה"ק כתבו לכם התורה והשירה שתהא כלולה עם התורה כ"כ עד שתהא נראית לפניו, כאדם המדבר עם בת זוגו וקורא "את", וכאדם הרואה באצבעותיו, ואומר "הזאת", ע"כ.

מדרש הנ"ל מובא גם בתנחומא (במדבר י') ושם בפ"י עץ יוסף כתב שמה שכתוב "גודלו" ר"ל אצבעו, דהא אין דרך להראות באגודל, אלא א"ל שמראין באצבעותיהן. ובשו"ת לב חיים (ח"ב סי' קסז סי' ג' אות ו) הביא מקור שיש להצביע דווקא ב"אצבע" כלפי הס"ת, ע"פ

מדרש במדבר רבה (נשא פרשה יג אות טו-טז). ועיי' בספר כרע רבץ שם, בשם מרן האב"י עזרי זצ"ל (עיי' קובץ קול התורה חוברת נב) הביא טעם נוסף על עצם המנהג להראות באצבע, וכן שם הביא ב' טעמים בסמך המנהג להושיט את הזרת, וכן בענין נשיקת האצבע אחר שמצביע כלפי הס"ת.

האם בזמן משה רבינו היתה משקפת?

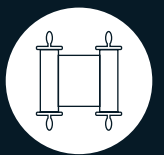
”עֲלֵה רֹאשׁ הַפְּסָקָה וְשֵׂא עֵינֶיךָ יָמָה וְצַפְנָה וְתִמְנָה וּמְזַרְחָה” (דברים ג', כ"ז)
 צ"ב בהדגשת ה' למשה "וראה בעיניך". ובאור החיים פירש שהכוונה שיראה דווקא בעיניו ולא יראה ע"י משקפת.
 וז"ל "לפי שימצאו חכמות שיקריבו הרחוק על ידי דבר אמצעי, שמשמין אותו בין עיניהם למול מקומות הרחוקים ויקרבם ויראם כאילו הם לפניו, ולשלול דבר זה אמר ה' אליו "וראה בעיניך" ממש, פירוש בלא אמצעות דבר אחר".
 בביאור דבריו, נראה לומר: שאין כוונת הקב"ה לצוות למשה לראות דווקא בעיניים, אלא זה ברכה שגם על ידי עיניו ממש יוכל לראות את כל הארץ אפ"י את המקומות הרחוקים.

ויש לדון באופן שרואה ע"י משקפת מקום שנעשה לו נס, האם רשאי לברך ברוך שעשה לי נס במקום הזה, וכן בשאר דיני ראייה כעדות, וראיית מלכי ישראל ועוד. ובשו"ת בצל החכמה (ח"ב סי' ט"ז), מסיק שצריך לברך.

- "כל העוסק בתורה לשמה זוכה לדברים הרבה" - לאילו דברים הכוונה?
- כיצד אפשר לשמוע כיום את קול ה'?
- היתכן שיש תפילות שאינן נענות?
- מדוע הלומד תורה שלא לשמה זוכה לעושר וכבוד?

השאלות
בפרשת
השבוע

כל התשובות בספר 'דרש דוד על התורה' לרכישה התקשרו 02-5609000

והנה המשגיח ר' אבא גרוסברד זצ"ל, מסר שיחה בישיבה בפתח תקוה על פרשת קדושים בדברי הרמב"ן: "קדש עצמך במותר לך", שיש דברים הנראים בעיני בני אדם כהיתר, כגון שיש חיוב ללמוד תורה, אך אומר לעצמו: 'בבין הזמנים אין צורך ללמוד' - זה דבר שנעשה כהיתר. ובדברים הנראים בעיני הבריות כהיתר ואדם עובד על זה - בזה זוכה לברכה "והתקדשתם והייתם קדושים". והנה בזכות הדביקות בתורה זוכים להינצל מכל הסכנות. שאנו בארץ ישראל נמצאים בסכנה גדולה, בכל יום יש יריות, רקטות וכדו', ואין זה מדרך הטבע שאין הרוגים בזה, והתרגלנו לדרך הטבע של ניסים, אז ודאי שהתגברות האדם על דרך הטבע ועל העצלות, ועל הקושי שבדרך הטבע, שמחזק עצמו בזרזות ובדביקות בלימוד התורה, כמו שהאדם מתגבר על הטבע שלו, הקב"ה מכופף ומכוון את הטבע לטובתו ולטובת עמ"י!

וכל זה בונה את היסוד להיקשר עם התורה, ועל ידי זה נזכה לקבלת התורה מתוך שמחה, אמן ואמן.

(מתוך שיחה שנאמרה בשב"ק פ' עקב תשע"ה ושיחה שנאמרה לחניכי פוניבז', ניסן תשע"ד מובא בעלון 'גאון יעקב' גליון צ"ה התשע"ו)

במקום המיועד, אז ראו שהיהודי, מה עושה עם הסל שבידיים? הולך כמה צעדים ושופך אותו לאן שצריך היה להישפך. הערבי, מתי שהוא שומע את הצפירה, שופך את הסל עם האבנים חזרה לערימה, למקום שהמשאית הורידה אותם, כי הוא לא חייב לעבוד בשביל בעה"ב, חבל לו ללכת עשרה צעדים לשפוך אותו, אז הוא מחזיר אותו לשם! בזה רואים את ההבדל בין ישראל לעמים! הקב"ה נותן לנו פרנסה כל השנה, ואלה שעוסקים בתורה, בעצם עוסקים ברצון השם - לעסוק בתורה! בבין הזמנים אין סדרים קבועים של הישיבה, אבל מה כן עושים בבין הזמנים? גם כן עוסקים בתורה! עושים נחת רוח לבעה"ב שלנו - הקב"ה! בפרשת קדושים ידועים הפירושים של רש"י והרמב"ן. הרמב"ן אומר שזו מצוות עשה מיוחדת, "קדושים תהיו", מה זה להיות קדוש? ה'מסילת ישרים' אומר: "הקדושה תחילתה עבודה וסופה מתנה". זה בעצם פסוק מפורש: "והתקדשתם והייתם קדושים", 'והתקדשתם', זה ציווי, 'והייתם קדושים' לכאן זה עוד ציווי, אומרים חז"ל שהפשט הוא - 'והתקדשתם' - אם אתם מקדשים את עצמכם, אז הקב"ה משרה עליכם מציאות נוספת, מעין חלות קדושה, על הגוף שלכם שנהיה קדוש יותר.

ההר הגבוה ביותר, ורוחו של רבנו היתה מרוממת במיוחד באותה שעה. במהלך הטיול פנה אלי רבנו ושאל שוב: 'ועל מקום זה, איזה פסוק ממלכויות זכרונות ושופרות אפשר להתאים?!' ורבנו המשיך והשיב מיד: 'זוכרתי את בריתי יעקב ואף את בריתי יצחק ואף את בריתי אברהם אזכור והארץ אזכור', בהסבירו שרק ממקום גבוה כזה הנמצא במרומי הר הג'רמק, אפשר לצפות על כל ארץ ישראל ולראות את המקום הגבוה ביותר ואת המקום הנמוך ביותר שבה... "זכורני גם כשהתלוותי פעם לרבינו בנאות דשא בהרי הגליל, כשלצידו בנו יקירו כ"ק מרן אדמו"ר מסערט ויזיניץ שליט"א, ובמהלך הליכתנו נאנח רבנו מאוד על צרות ישראל, וכשאחד המשמשים התבטא ואמר שצריכים לתת לרבנו 'ויטמין' טוב לחיזוק כוחותיו ולהטבת בריאותו, התבטא רבינו ואמר: 'ווילסט מיר געבן א גוטע ויטמין? געב מיר א גוטע קוויטל מיט בשורות טובות ומשמחות... (אתה רוצה לתת לי ויטמין טוב? תן לי קוויטל טוב עם בשורות טובות ומשמחות...)

(מתוך 'המבשר קהילות' תמוז תשע"ז)

ממני שאקח אותו למקומות מעניינים שעוד לא היה בהם אף פעם. "למחרת היום, באתי ולקחתי את רבינו ליער פשחור הסמוך לכפר עכברה בפאתיה הדרומיים של צפת. בזכרוני היה מונח הטיול שהייתי עם הרה"ק 'אמרי חיים' זי"ע באותו יער, שהיה באותם ימים מקום מרהיב עין ויפה ביותר, אך לא ידעתי שבמשך השנים הזניחו את המקום והוא איבד לגמרי את יופיו והדרו. ולכן, כשהגענו ליער, נאלצנו ללכת על קוצים וברקנים, והרגשתי מאוד לא נעים על כך שלקחנו את רבינו למקום כזה. אך רבינו שראה את העננה על פניי, ביקש לשמח אותי קצת וכבר בתחילת הדרך פנה אלי בצחות ושאלני: 'נו, מנחם אליעזר! אמרת שכל פסיעה היא פסוק במלכויות זכרונות ושופרות, איזה פסוק מתאים למקום שכזה?!'... השבתי על אתר בצחות: 'לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה...' רבנו נהנה מאוד מתשובתי הקולעת ואמר לי שגם הוא חשב על פסוק זה התואם מאוד את המקום. "למחרת ביקש רבנו לנסוע להר מירון (הג'רמק) - המזדקר מעל אתרא קדישא מירון - שם יצאנו להליכה באוויר הצח במרומי

אמבולנס הוזעק בדחיפות, והעבירוהו לבית החולים - שם הוכנס מיד לחדר הניתוחים, לאחר שאובחן כי נתקף ב'אפנדיציט' והיה חשש לזיהום בכל הגוף. הרופאים אמרו שאם היה מגיע חצי שעה מאוחר יותר, לא בטוח שהיו מצליחים להצילו מהזיהום שהתפשט כבר בגוף. אבי זצ"ל היה מספר בהתרגשות את הנס הגדול שאירע עמו, באומרו שבזכות השבת ניצל ממוות בטוח. שהרי אם היה נוהג לישון בליל שבת, מי היה מעלה על דעתו לבקרו בשעה כה מאוחרת, וכך סבב הקב"ה שהיהודי הירושלמי לא יוכל להרדם וייצא לטייל, ומן השמים הוליקוהו עד לביתו כדי להיות שליח להציל נפש מישראל.

(מתוך 'לב ישראל')

גבר כוננו... פתאום הבחין האורח שהוא נמצא למעשה קרוב מאד לביתו של הרה"ח רבי זלמן גרוסמן. בהכירו את אבי מקדמא דנא - ידע את מנהגו הקבוע להיות ער בכל ליל שבת, וחשב איפוא לעלות לבית אבי להתבשם מעונג השבת בשבת אחים. הוא עלה לקומת המגורים של אבי, נקש בדלת ואין קול ואין עונה, האורח שאמר בלבו כי למרות השעה המאוחרת לא יתכן שרבי זלמן ישן - הצמיד אזנו לדלת, ונבהל מאד בשומעו קול גניחה ואנחה. תיכף ומיד ירד למטה לרחוב העיר, ולמזלו עבר שם רכב משטרה. הוא סימן להם לעצור, השוטרים עלו למעלה, פרצו את דלת הבית, ומצאו את אבי שוכב על הרצפה מתפתל מכאבים עזים בבטנו - על סף איבוד ההכרה.

6 סיבות וטעמים מדוע לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב

ומה הטעם בסדר ההפטרות של 7 שבתות הנחמה

ט"ו באב

א"ר שמעון ב"ג לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב וכיוה"כ שבהן בנות ירושלים יוצאות בכלי לבן שאולין שלא לבייש את מי שאין לו (תענית ל, ב, ב"ב קכא, א).

טעם אחר: אמר רב יהודה אמר שמואל יום שהותרו שבטים לבוא זה בזה (תענית שם). **ביאור:** יום שהותרו השבטים להתחתן זה בזה והותר שבט בנימין לבא בקהל שמימות משה רבנו ע"ה בת היורשת נחלה משבט אביה לא יכלה להינשא אלא לבן שבטה בלבד כדי שלא תעבור נחלה ממטה למטה ובט"ו באב הותרו.

טעם אחר: אמר רב יוסף אמר רב נחמן יום שהותר שבט בנימין לבוא בקהל (תענית שם).

ביאור: בימי פלגש בגבעה (שופטים יט כא) נשבעו ישראל במצפה לאמר (שם כא א) "איש ממנו לא יתן בתו לבנימין לאשה" עקב הגנאי שעשה בנימיני בפלגש בגבעה שני איסורים אלה אף שנעשו כתורה וכמצוה היו קשים על ישראל לכן היתה להם שמחה גדולה ביום שהותרו.

טעם אחר: אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן יום שכלו בו מתי מדבר (תענית שם). **ביאור:** ששים רבוא מישראל שעליהם נגזרה גזרת "במדבר הזה יתמו ושם ימותו" (במדבר יד לה), ומתו מהם ט"ו אלף בכל תשעה באב,

ט"ו אלף האחרונים אף הם חפרו קבריהם ונכנסו בהם בליל תשעה באב והקב"ה ויתר להם מפני שאחרונים היו ונבדלו לחיים ואולם בתשעה באב שחרית כשקמו על רגליהם עדיין לא ידעו שנבדלו לחיים וחשבו שמא טעו בחשבון והיו חוזרים ונכנסים לקבריהם עוד חמישה לילות כיוון שהגיע ט"ו באב וראו את הירח במלואו הבינו כי בטלה הגזירה מעליהם ועשאוהו ליום ט"ו באב יום טוב (מדרש איכה וב"ב קכא, ב).

טעם אחר: עולא אמר יום שביטל הושע בן אלה הפרסדיאות (מחסומי דרכים) שהושיב ירבעם בן נבט.

ביאור: כשקרע ירבעם בן נבט מלכות ישראל מירושלים התפלג העם ושררה איבה בין ממלכת אפרים לממלכת יהודה ביקש ירבעם בן נבט למנוע מבני ישראל מלעלות לירושלים ולכן הושיב פרסדיאות [משמרות] בכל הדרכים המובילות לירושלים כדי שלא יעלו ישראל לרגל ולא יביאו ביכוריהם לבית המקדש (תענית לא, א).

טעם אחר: רב מתנה אמר יום שנתנו הרוגי ביתר לקבורה (שם). **ביאור:** הם ההרוגים שהרגם אדריינוס שגזר שלא לקבור אותם, ולאחר שבע שנים מלך מלך אחר והתיר להביא את ההרוגים לקבורה וזה היה בט"ו באב.

טעם אחר: רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו יום שפסקו מלכרות עצים למערכה (תענית שם).

ביאור: לפי שהיו חוטבים עצים כדי להבעיר את אש המזבח

השבת שלאחר תשעה באב נקראת "שבת נחמו". הטעם בשם זה: על שם ההפטרה שמפטרים בה (ישעיה פרק מ) "נחמו נחמו עמי". **שבע דנחמתא** ביאור - חז"ל תקנו לקרות בז' השבתות שלאחר תשעה באב ז' הפטרות של נחמה שאמר ישעיה הנביא ואלו הן: פרשת ואתחנן "נחמו נחמו עמי" (ישעיה מ, ב). פרשת עקב "ותאמר ציון עזבני ה'" (שם מט יד). פרשת ראה "עניה סערה לא נוחמה" (שם נד יא). פרשת שופטים "אנכי אנכי הוא מנחמכם" (שם נא יב), פרשת כי תבוא "רני עקרה לא ילדה" (שם נד א). פרשת כי תבוא "קומי אורי כי בא אורך" (שם ס א). פרשת נצבים וילך "שוש אשיש" (סא י).

הטעם בסדר הזה

לפי שבתחילה אמר הקב"ה לנביאים "נחמו נחמו עמי", ועל זה משיבה כנסת ישראל ואומרת "ותאמר ציון עזבני ה'" כלומר איני מתפייסת מנחמת הנביאים, והנביאים חזרו ואמרו להקב"ה "עניה

סערה לא נוחמה" כלומר שכנסת ישראל לא נתפייסה.

ועל זה חוזר הקב"ה ואומר "אנכי אנכי הוא מנחמכם" ואומר עוד "רני עקרה לא ילדה" ואומר "קומי אורי" ועל זה משיבה כנסת ישראל "שוש אשיש בה" כלומר עתה יש לי לשוש ולשמוח "כי תגל נפשי באלהיך" (פסיקתא הובא באבודרהם).

והטעם בשבע כיון שמספר ההפטרות דפרענותא שלש הכפילו כנגדם שש הפטרות של נחמה, והשביעי שכנסת ישראל מקבל הנחמה (אהבת ציון בינה לעיתים).

ברכת הלבנה במוצאי שבת נחמו

יש שנהגו שלא לברך ברכת הלבנה במוצאי תשעה באב וממתנים למוצאי שבת נחמו (מנהגי מהרי"ל, הלכות תשעה באב עמוד רמד), **והטעם:** לפי שברכת הלבנה נחשבת כקבלת פני שכינה, ואין מקבלים את השכינה אלא מתוך שמחה, ובמוצאי תשעה באב עדיין אסורים בשמחה (מנהגי מהרי"ל שם).

שבת נחמו שאינה סמוכה לת"ב ונראה דווקא אם שבת נחמו סמוך לת"ב כגון שחל תשעה באב ביום ה' אבל אם חל ביום ג' וא"כ יוצא ששבת נחמו ב"ג מקדשים בחול אחר תשעה באב, **והטעם:** משום שיש לחוש ליום המעונן (דרכי משה תכו).

תשעה באב נדחה: נראה דדברי המהרי"ל להמתין עד מוצ"ש נחמו דוקא בתשעה באב בזמנו שנמשך האבלות עד למחרת, אולם בתשעה באב נדחה שכבר פסק האבלות שרי (ספר החיים ב).

היה עושה לאוהביו בשעה שיא בשלום מן הקודש" ואינו יו"ט של איסור מלאכה אלא משמחה והדאה (מאירי תענית פ"ד משנה ח).

סדר התפילות

תחנון ערב ט"ו באב [י"ד באב] אין אומרים בו תחנון, **והטעם:** לפי שצריך לעשות זכר ליו"ט להשלימו כליל יו"ט ויומו (סידור יעב"ץ, שו"ע קלא משנ"ב שם ס"ק לב).

ט"ו באב אין אומרים בו תחנון, **והטעם:** דאיתא בגמרא שהיה יו"ט גדול בזמן המקדש (מג"א קלא טו, בית ברוך על החיי אדם כלל לב לד).

"יהי רצון" אין אומרים "יהי רצון" שאחר קריאת התורה [כשחל ביום ב' או ה'] (קלא ו).

"אא"א" "ולמנצח" [כשחל ביום ב' או ה'] אומרים אא"א קודם קריאת התורה, וכן אומרים מזמור "למנצח" אחרי אשרי (שו"ע קלא ומשנ"ב שם ס"ק לה, חיי אדם שם), **והטעם:** לפי שאא"א ולמנצח שווים הם (חיי אדם שם). [ומנהג בני ספרד שאין אומרים למנצח ואא"א כתחנון].

בביהמ"ק והיו עושים זאת במשך כל תקופת הקיץ עד ט"ו באב שמת"ו ואילך תשש כוחה של חמה ואינה מייבשת העצים הכרותים מהר ונכנסים בהם תולעים ונפסלים לגבי המזבח לפיכך אותו היום שהשלימו בו את המצוה עשו אותו יום שמחה וקראוהו יום תבר מגל היינו יום שבירת המגלים הקרדומות.

הטעם שעשוהו יו"ט ביום גמר כריתת העצים: לפי שעתה יכלו להתפנות לעסוק יותר בתורה שלא יהיו טרודים יותר בכריתת העצים (רבנו גרשום מאור הגולה ב"ב קכא, ב ד"ה יום שפסקו). **טעם אחר:** לפי שבאותו יום היו משלימין מצוה גדולה כזאת הרי שהשלמה של מצוה שמחין עליה (רשב"ם שם קכא, ב ד"ה ברכת הטוב והמיטיב מניסן).

גדר יו"ט

יו"ט לענין שמחה והודאה ולא כיו"ט שהוא חג ואסור במלכה ומצאנו כדבר הזה יו"ט לענין שמחה והודאה בשבת (קית, ב) אמר אביי תיתי לי דכי חזינא צורבא מרבנן דשלים מסכתיה עבידנא יומא טבא לרבנן, וכן ביומא (פרק ז משנה ד) "ויום טוב

כב, ב). ויש לי שאלה: לצבא, לחזית ולערוף, צריכים לגיס חיילים. אבל לתפילה, שיתפללו הורי הלוחמים, נשותיהם ובניהם, חסרים מתפללים? ובדור דעה, בו כולם יראים ושלמים!

אלא להורות לנו, שגם המתפללים הם לוחמים! ויותר, הם עיקר המלחמה! שמעון ולוי עלו על שכם והרגו בה כל זכר כנקמה על מעשה דינה. הלך יעקב אבינו ומסר את שכם ליוסף, כמתנה. כי שלו היא. "אשר לקחתי מיד האמורי בחרבי ובקשתי" (בראשית מת, כב), היא חכמתו [תורתו] ותפלתו (רש"י). הם נלחמו, ויעקב אבינו הגן עליהם בתורתו ובתפלתו. ולא שלהם היא, אלא שלו!

לא תספרו לי, אמרתי. אני יודע שיעדו את כל שדרות רוטשילד בתל אביב, ואת כל שדרות קרן קימת, כבית קברות זמני לשלושים אלף הרוגים.

מה גרם לנצחון המופלא? תורתם ותפילתם של בני הישיבות הקדושות! ירדתי מהבימה, והגבאי אמר לי: נצחת! אה, ענית, התפללתי!

(מתוך 'והגדת' אלול וראש השנה)

התפעל המושל, בקש אלף סליחות והתנצל אלף התנצלויות שהטריח את הרב בשל נרגנות שוא. קרא לתוקע המודח והוכיחו על כפיות טובתו: "לא ספרת לי שמנוך לתקוע בסיום התפילה החשובה ביותר ביום צומכם!"

הלה לא ידע האם לצחק או לבכות. ומה, האם יסביר לגוי שתקיעות ראש השנה מצוה מן התורה והתקיעה בסיום הצום אינה אלא מנהג? הגוי לא יבין זאת. בחר לענות: "אין מה להשוות! בראש השנה תוקעים מאה קולות, ובסיום יום הכפורים תקיעה אחת בלבד!" זאת, יבין גם הגוי.

"הבלים!" חתם המושל את השיחה. "השופר בידך, תקע בו כמה שתרצה..."

אף אני כן, הודעתי להם. אני על הבימה והמקרופון בידי, אדבר כרצוני...

חייכו, והסכימו.

אמרתי: כשגייס משה רבינו עליו השלום לוחמים למלחמת מדין, גייס שלשת אלפים לוחמים מכל שבט. אלף למלחמה, ואלף לתפקידי עורף, שמירה על הכלים, ואלף לתפילה (במדבר רבה

לא לחנם נתפשט זה בעולם, אלא רק כדי להורות לנו חיוב ההשבה אל הלב, שאם צורה שכבר ידע ומכיר אותה, עם כל זאת כשמביט על הצורה הזאת יושרש בו השמחה ביותר, מכל שכן בדבר שלא ידע מעולם ולא הכיר מעולם, כמה צריך השבה ללב..."

•••

והמשגיח הגה"צ רבי שלמה וולבה זצ"ל (כמובא בס' שלהי דקייטא), הביע את צערו על כך שהיום נוהגים המטיילים לצלם את הנוף המרהיב המשתקף לעיניהם, במקום להביט ולהסתכל על נפלאות הבריאה. "במקום לעמוד ולהסתכל על הנוף ולהתפעל מנפלאות הקב"ה בעולמו המרהיב, מפנים את הגב לנוף ומצטלמים במצלמה..." הצטער הגר"ש וולבה זצ"ל.

כך גדול מצילום. אנו משקיעים כל כך הרבה כסף, זמן ואנרגיה בצילום. נכון, אפשר, אבל אין צורך להגזים בדבר.

וראו נא ראו מכתב נפלא, שכתב הסבא מקלם זצוק"ל, המובא בספר 'חכמה ומוסר', המבהיר לנו את עמדתו המוסרית, לפיה צילום הוא סתם "בל תשחית". ה'סבא' כותב לבנו כך: "בני יקירי וכו', שני מכתבין באו לידי במועד. התמונות של בנותיך שיחיו ששלחת, לא ידעתי מה זאת. אדמו"ר ז"ל הגאון רבי ישראל סלנטר זצ"ל לא היה חפץ במנהג הזה, וכמדומה שהיה אומר כי ע"פ הזוהר הקדוש אין להביט עליהם. גם אני חוששני על זה שהוא בכלל שיחה נאה, וכמדומה אצלי בלא ספק שההוצאה על זה הוא בכל תשחית ואסור מן התורה."

וה'סבא מקלם' כותב כאן רעיון מוסרי נפלא: "ודע בני יקירי כי

ביום בדיקת חמץ הגיע אלי מכתב בדואר מ'דרשו' ובו נתבשרתי שזכיתי בהגרלה שנערכה בין המצטרפים החדשים

אלא... שכעבור עשרה ימים נולד לי בן בשעטו"מ, וכמובן מאליו שטירחת הלידה, הברית (שהיתה לי לראשונה), ועל כולם גם עבודות הפסח, גרמו לי לעצירה בהתקדמות בדף היומי. עד אותו מכתב... ביום בדיקת חמץ הגיע אלי מכתב בדואר מ'דרשו', ובו נתבשרתי שזכיתי בהגרלה שנערכה בין המצטרפים החדשים, בסך 50 דולר.

מאותו רגע הרגשתי בעצמי שלא בנוח... והבנתי שלא לחינם זכיתי להיות בין הזוכים בהגרלה, ואפ"י שלא מדובר בסכום כ"כ גדול, וזה נתן בי כח רצון ודירבון להמשיך במסגרת ולהשקיע יותר. בכל אותו חג הפסח השקעתי את עצמי בנסיון להדביק את הקצב, כאשר גם הוברר לי שלמחרת אסרו חג צריך להיות מבחן. הקב"ה היה בעזרי, ואחרי השקעה מרובה הצלחתי אף לעמוד במבחן זה. וכך אותו מכתב שבו נתבשרתי שזכיתי בהגרלה בסכום לא כ"כ גדול, נתן לי כח רצון וגרם לי להיות עקבי בכל הזמנים, כאשר לפעמים זה גרם לעמוד באתגרים שכלל לא פשוטים, בזמנים קשים. בכל מצב ומצב. ולזכות להגיע ליום הגדול הזה בו אני זוכה לסיים את כל מחזור הש"ס מסנהדרין ועד בבא בתרא, כולל המבחנים.

אשר על כן, אחרי ההודאה להשי"ת שזיכני לסיים הש"ס, ובתפילה שיזכני להמשיך ולסיים שוב ושוב, באתי כאן להודות למפעל החשוב 'דרשו ה' ועוזו' ולכבודו הדגול שליט"א העומד בראש מפעל קדוש זה, על שבזכותכם ובסיועכם זכיתי להגיע ליום גדול זה. ישלם ה' פעלכם ותהי משכורתכם שלימה מעם ה'. ומכיון שתפילתי ותקוותי היא להמשיך את סדר הש"ס שוב על הסדר, ואמנם יודע אני שע"פ תקנון המפעל, לא שייך להיבחן שוב (באותה מילגה) על אותם דפים שכבר נבחנתי עליהם (בלי להוסיף גם את פ"י התוס').

המסיים בהוקרה עצומה למפעל החשוב והקדוש, ובתפילה לרבונו העולמים שכשם שזיכני לסיים את הש"ס, כך אזכה ללמוד וללמד את כל התורה כולה.

במשך למעלה משבע שנים זכיתי להיות נמנה בין אלפי נבחני 'דרשו' במסגרת הדף היומי. ובימים אלו כשבתפוצות ישראל סיימו את הלימוד בדף היומי במסכת הארוכה שבש"ס - מסכת בבא בתרא, וכאשר כל נבחני 'דרשו' ואנוכי בתוכם סיימו מסכת זו, שמחת הסיום הזו, היא בשבילי שמחת סיום נוספת וגדולה פי כמה, כאשר על ידה זוכה אני בפעם הראשונה בחיי לסיים גם את הש"ס כולו, תחת המסגרת של המבחנים שע"י 'דרשו', מאז חודש אדר תש"ע.

כאשר עם ישראל שר את שירת הים, הוא לא מסתפק בלשיר את שיר ההצלה גרידא, אלא גם נכנס ומספר לפרטי פרטים את כל סיפור ההצלה בים. כך גם הדבר אצל שירת דבורה.

התורה מלמדת אותנו, שכשאדם צריך לשיר את שירו הפרטי, אין הוא צריך להסתפק בתוצאה, אלא לספר את שירו הפרטי מריש ועד גמירא.

ועל כן כשאני בא לשיר את שירי הפרטי, בעת שאני זוכה לסיים בפעם הראשונה את כל הש"ס על הסדר עם מבחנים, שמח אני לשתף אתכם בסיפור ההשגחה שהובילה אותי בתחילת הדרך לפני 7 וחצי שנים.

היה זה בליל שישי אור לכ"ח בשבט תש"ע, נתגלגל לידי עלון שיו"ל ע"י 'דרשו' וחולק בבתי הכנסת, ובכותרתו היה רשום על מבצע למצטרפים חדשים במבחני הדף היומי, כיון שכל מצטרף כדי שיוכל להתחיל לקבל מילגה מלאה ללא הגרלה על המבחנים צריך קודם כל לעשות 6 מבחנים שבו ישתתף רק במילגה בהגרלה, ורק אח"ז מצטרף למילגה מלאה ללא הגרלה. כעת כיון שמתחילים מסכת סנהדרין, זמן ההמתנה יהיה רק 3 מבחנים, שלאחריהם יכנס הנבחן למילגה מלאה ללא הגרלה.

ומכיון שבהיותי בחור בישיבת חברון השתתפתי במבחני 'דרשו' על המסכת הנלמדת בישיבה, החלטתי להצטרף למערכת המבחנים בדף היומי. כאשר למבחן הראשון היה לי צורך ללמוד רק את ה-20 דף הראשונים של מס' סנהדרין ולהיבחן עליו, וברוך ה' ביי"ט באדר נבחנתי עליו ובהצלחה.

היכן ניתן להאזין לשיעור יומי מקוצר בהלכות שבת?

היכן ניתן בכמה דק' לרכוש ידיעות מקיפות בהלכה?

האזינו עכשיו לשיעורי

הרה"ג רבי אריה זילברשטיין שליט"א

נ-5 דק' ביום וזכיתם ללמוד את ה'דף היומי בהלכה'

077-2613337

הוא ללכת כל ארבע אמות בארצנו, גם מבית הכנסת הביתה, אל בית המדרש, הכולל או המרכז המסחרי, וזה למרות שצעדנו באותם המקומות אין ספור פעמים. מלבד זאת, משמעות דברי הרמב"ם (מלכים ה, יא), כפי שביאר הפאת השולחן (פ"א ס"ב בב"י סק"ב, וכ"ה במהרי"ט יו"ד כח, וע"י מנוחת אמת פ"ז ושלחי דקייטא ס"כ), הוא שלא רק הדר בארץ ישראל נחשב לבן מעלה, אלא גם מי שלא גר בא"י ורק הולך בה ארבע אמות, כבר זוכה הוא להיות מבני העולם הבא, אך אין ראייה שהמתגורר בארץ ישראל צריך ללכת בה עוד ועוד ארבע אמות.

(ייש"כ לדידנו הרה"ג רבי שמואל ברוך גנוט שליט"א על מסירת הדברים)

(מתוך דברי שיח בין הזמנים תשע"ו)

השיב לי הגר"ח במכתב שאין עניין וצורך לכוון כך, כי צריך לכוון לשם מצות ישוב ארץ ישראל בכניסתו לארץ או בתחילת עומדו על דעתו ויודע שנמצא בארץ הקודש, ואין עניין לכוון לשם מצוה זו בכל הליכה או סיוור באתריה, עריה והריה.

ארבע אמות חדשות

העולם נוהג "לצטט" בעניין ש"כל המהלך ארבע אמות חדשות בארץ ישראל, הרי הוא בן עולם הבא", ולכן ישנם "המהדרים" בהליכה של עוד ועוד ארבע אמות חדשות ולא מוכרות בארצנו. אך לא, שמעתי ממו"ר מרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א שאין מאמר חז"ל כזה.

בגמרא בכתובות (קיא, א) נאמר ש"כל המהלך ד' אמות בארץ ישראל, מובטח לו שהוא בן עולם הבא", ולפיכך המצוה והעניין

ליטול בו ידו כראוי [וקילוח שני לא נחשב לכח גברא], ע"י שם. אולם כל זה נאמר דוקא לענין ברז של חבית (ומבואר שם בשו"ע), אבל בברזים שלנו, אין מועיל פתרון זה, כי הברזים שלנו מחוברים לבית, וכמו"כ ברזים שבגנים הינם מחוברים לקרקע, ואם כן, הגם יש בפתיחתם כח גברא, אין זה מועיל, כי אין עליהם שם כלי כלל, ונטילה זו פסולה אפילו בדיעבד (וכן הורה הגר"נ קרליץ שליט"א).

עלה לגג או לחצרו באמצע האוכל

השותה או אוכל בביתו, משקין או אוכלין שאינן טעונין ברכה אחרונה במקומה [כגון שברכתו "בורא נפשות"], ובאמצע עלה לגג כדי להתאוורר - מכיוון שאין הוא תחת קורת גג אחת נחשב הדבר כאילו יצא לחצר, ולכן אם רוצה להמשיך באכילה או בשתיה הדעת נוטה לחייב לחזור ולברך ברכה ראשונה (בעל שבט הלוי זצ"ל הגר"נ קרליץ שליט"א).

מלטול בשבת

כשנוסעים למקום אחר בחופש, יש לברר אם יש שם עירוב שאפשר לסמוך עליו, ואם אין שם עירוב, אסור לטלטל שום דבר, אפילו המפתח. ויש לו להכין לפני שבת חגורה, וליתן עליו המפתח באופן שהמפתח ישמש לסגור את החגורה או להחזיק החגורה (משנ"ב סי' ש"א ס"ק מ"ה).

אם עושה עירוב בעצמו, יש לשאול רב או מומחה איך לעשותו, ובפרט אם גרים שם גויים או מומרים לחלל שבת.

נמצא במקום שאין עירוב

הנוסע למקום שאין בו עירוב [או שהוא מחמיר שלא לסמוך על העירוב], אם מתאכסן בדירה בבית משותף, אסור להוציא חפץ מדירתו לחדר המדרגות, אלא אם עשה עירוב חצרות לפני שבת. אבל להעלות או להוריד בחדר מדרגות עצמו מותר.

(מתוך עלון 'מים חיים')

ביחד עם אחרים. אבל אם מוסיף איזה תפילה לעצמו, אין צריך לאמרה בלשון רבים (שו"ע ס"ד ומשנ"ב שם).

רמקול

כשנוסעים בדרך באוטובוס, ואומרים תפילת הדרך ברמקול, יש להיזהר להוציא המילים בשפתיו, ולא לצאת ע"י שמיעה, מכיון שאינו שומע קול המברך אלא גלי הרמקול.

מסלול הליכה

העושים טיולים בהליכה ברגל יותר משיעור פרסה [4,700 מטר לחז"א ו-3850 מטר להגר"ח נאה, ע"י שיעורין של תורה ס"ק ל"ג], חייבים בתפילת הדרך מיד כשיוצאים שבעים אמה ממקום הישוב.

שאלות המצויות

מזוזה במגורי חופשה

אם שוכרים בית בחו"ל לשלושים יום או יותר חייבים ליתן שם מזוזה, ולאחר שיוצא מאחר שזהו רשות עכו"ם מותר להורידה. ובארץ ישראל כששוכר בית אפילו רק לזמן מועט יש חיוב מזוזה מיד, ואם אין חשש שהמשכיר יפסיד המזוזות אין להורידן כשיוצא (שו"ע יו"ד ס' רפ"ו).

נטילת ידים מברז

שאלה:

בימי החופשה, כאשר נוסעים לטייל למקומות רחוקים, קורה לפעמים, כשרוצים לנטול ידים לאכילת פת, שמוצאים ברז מים אך אין שם כלי לנטילה, מה עושים?

תשובה:

הנה, מבואר בשו"ע (סי' קנ"ט ס"ט) שבמקום שיש ברז ואין כלי, הרוצה לנטול ידים יכול לפתוח את הברז ולסגור בכל שפיכה ושפיכה, ופעולה זו נחשבת לכח גברא, כמו כלי. והוסיף המשנה ברורה (ס"ק ס"ד) בשם אחרונים, שצריך לסגור ולפתוח כמה פעמים בכל יד ויד, מכיון שהברז הוא דק ואין די מים בקילוח הראשון

עכשיו בקו השיעורים של דרשו

מידע **שיעורים** **עדכונים**

077-2613337

באיזו תקופה פסקה סמיכת הסנהדרין מדור לדור? והאם יתכן לחדש את הסמיכה לפני ביאת משיח

סנהדרין דף י"ד

בדורות קודמים עלתה השאלה ע"י גדולי עולם שרצו לחדש את הסמיכה ולדון בדיני הסנהדרין בזמנינו, יסוד עיקרי סמיכה שאין סמיכה אלא על ידי סמוך מפי סמוך עד משה רבינו עליו השלום, ואם כן כיצד תתחדש הסמיכה בזמן שאין לנו סמוכים, על כך נראה במאמר שלפנינו.

הנה בגמרא מובא מסירות נפש למען הסמיכה שבזמן שגזרו הרומאים שכל הסומך יהרג, הלך רבי יהודה בן בבא וסמך חמשה תנאים, ומסר את נפשו כדי שלא יתבטלו דיני קנסות מישראל, ונהרג על קדוש השם מתוך עשרת הרוגי מלכות [ויעויין קינות לתשעה באב בעשרת הרוגי מלכות (קינה כ"א)].

בזמנינו שפסקה הסמיכה ואין לנו סמוך עד משה רבינו, כתב

הרמב"ם בפיה"מ בסנהדרין (פ"א מ"ג)

שנראה לו שכשיסכימו כל החכמים למנות רב אחד לראש בארץ ישראל יהיה אותו חכם סמוך, ויוכל אח"כ לסמוך את מי שירצה, שאם לא תאמר כן אי אפשר שימצא בית דין הגדול לעולם, והקב"ה יעד שישובו הדיינים, שנאמר ואשיבה שופטיך כבראשונה יועיץ כבתחילה אחרי כן יקרא לך עיר הצדק,

וסיים הרמב"ם שזה יהיה בלי ספק כשיכוון השי"ת לבנות בני אדם, ותרבה תשוקתם להשם

יתברך ולתורה ויתגדל חכמתם לפני בוא המשיח עכ"ד.

וחזר ושנה דבריו בהלכות סנהדרין (פ"ד הי"א) ושם סיים שהדבר צריך הכרע, והוסיף שא"כ למה היו החכמים מצטערים על הסמיכה, כמו שמצינו שהרבי יהודה מסר נפשו על קיום הסמיכה, לפי שישאל מפוזרים וא"א שיסמכו כולם וכשיש סמוך מפי סמוך אינו צריך הסמכת כולם אלא דן דיני קנסות.

בתקופת הבית יוסף החליטו חכמי צפת בראשות רבו של הבית יוסף המהר"י בירב זצ"ל לחדש את הסמיכה ומינו את המהר"י בירב לסמוך כדי שיסמוך חכמים בישראל, וגדלה תשוקתם לקיים סמיכה ולהעמיד דיינים סמוכים כדי שיוכלו חיבי כריתות לקבל מלקות כדין תורה ובכך להפטור מן הכרת כמבואר במכות (דף כ"ג), וכתב המהר"י בירב שאף אם יתחדש הסמיכה לא יקדשו חדשים ויעברו שנים ע"פ הראייה, כיון שכבר נקבעו החדשים ע"פ חשבון ונתקדשו ע"י רבי הלל בנו של רבי יהודה נשיאה, ואין לנו לשנות מקביעותו שאין הב"ד יכול לבטל ב"ד גדול ממנו, אבל העיקר שישד שיוכלו לחזור לדון דיני קנסות שעליהם מסר נפשו רבי יהודה בן בבא, ובסוף דבריו מודיע כי סמך ארבעה חכמים מתלמידיו. גי"א שרמן הבית יוסף נסמך על ידו.

אח"כ שלח כתב סמיכתו להמהרלב"ח שהיה מחכמי ירושלים ושלח אליו הסמכת חכמי צפת לסמוך גם את המהרלב"ח ובקש

את הסמכתו, ומהרלב"ח התנגד לסמיכה בתוקף וכתב שמאחר שהרמב"ם בפסקיו כתב שהדבר צריך הכרע, הרי שאינו מכרע להלכה שיוכלו לחדש את הסמיכה, וגם האריך להוכיח שכשיחדשו את הסמיכה יתחייבו לקדש חדשים ע"פ הראייה, שמה שמקדשים חדשים ע"פ חשבון זהו כשאין סנהדרין. אבל כשיש סמוכים צריך לקדש ע"פ הראייה, וגם מעניין המלקות כתב שלא יועיל רק לעובר במזיד ע"י עדים והתראה, וזה אינו מצוי לעבור בגלוי ובהתראה, וכתב שמאחד שאין כל חכמי ארץ ישראל מסכימים לא יוכלו לחדש את הסמיכה.

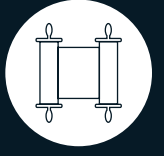
המהר"י בירב החזיק דבריו וכתב שבפיה"מ כתב הרמב"ם באופן ברור שאפשר לחדש את הסמיכה, ומש"כ בפסקיו שהדבר צריך הכרע הוא על נדון אחר אם מספיק סמוך אחד כדי לסמוך או שלשה, וגם דעתי שמספיק הסמכת רוב חכמי ארץ ישראל ככל ההלכות שהולכים אחר הרוב, ועוד הארכו בזה בקונטרס הסמיכה שנדפס בסוף שו"ת המהרלב"ח, והבאתו רק עקרי הדברים בתמצית.

הרדב"ז על הרמב"ם הלכות סנהדרין הביא שרצו חכמי צפת לחדש את הסמיכה ולא עלה בידם לפי שהחכם שהיה בירושלים לא הסכים עמהם [הוא המהרלב"ח], וכתב ששאלו אותו בהיותו במצרים ולא הסכים, וכתב שלשון הרמב"ם מורה שמש"כ שהדבר צריך הכרעה הוא על חידוש הסמיכה, ואם הוא עצמו לא פשוט לו איך נעשה מעשה, עוד כתב שצריך שיהיה הנסמך בקי בכל התורה ורחוק בעיני שיש בדור הזה מי שראוי להורות בכל התורה כולה, ומש"כ הרמב"ם שעי"ז זה ישובו שופטינו ותחודש הסמיכה, הלא אליהו הנביא יבוא לפני המשיח והוא סמוך מפי סמוך והוא יסמוך אחרים לפני ביאת המשיח.

בראשית קום המדינה העלו גורמים שונים את הנידון לחדש את הסמיכה ולקיים סנהדרין, יעו"י שו"ת שארית ישראל (ח"מ סי' א') והחזון איש (ח"מ ליקוטים סי' א') שלל את חידוש הסמיכה, והאריך להכריע דא"א לחדש הסמיכה כיון שהרמב"ם סיים שהדבר צריך הכרעה, והכ"ס מ"פ שהכוונה על חידוש הסמיכה, וכן הברטנורא והתו"ט בסנהדרין פ"א; עוד הביא דברי הרידב"ז שכתב על זמנו שאין מי שראוי לכך, וא"כ אנו יתמי דיתמי המשא ומתן מביא לידי גיחוך, וכתב שמעדותי של הרידב"ז נלמד שגם חכמי צפת חזרו בהם מלדון דיני קנסות, ומה שסמכו את תלמידיהם היה כדרך סמיכת רב לתלמיד בזה"ז והיה בזה מעלה יתירה הואיל וסברו שיש בזה סמיכה.

והשי"ת ישיב שופטינו כבראשונה ויועדנו ויועצנו כבתחילה על ידי אליהו הנביא זכור לטוב בביאת משיח צדקנו במהרה בימינו אמן.

האם ניתן לשכור חדר במלון לשבת בלבד? איזה חפץ אסור להשכיר לגוי בערב שבת? והאם מצות 'שביתת בהמתו' נוהגת גם ביום טוב?

מצות 'שביתת בהמתו'

- כתוב בתורה במצות השבת: "וביום השביעי תשבית למען ינוח שורך וימורקך", ודרשו חכמינו ז"ל שאדם מצווה שכל בעלי החיים שבבעלותו ישבתו בשבת ממלאכה. ונחלקו הפוסקים אם מצוה זו נוהגת גם ביום טוב; ולמעשה, יש להחמיר.
- בהתאם לאמור, שישראל מצווה על שביתת כל בעלי החיים שבבעלותו, אסור להשכיר או להשאיל בעלי חיים לגוי למשך תקופה הכוללת את יום השבת, מחשש שיעשה מלאכה באמצעותם בשבת.

מסירת בעלי חיים לגוי למשך השבת

- ישראל שהשכיר בעלי חיים לגוי והתנה עמו שישבים לפני השבת, ובכל זאת הותיר הגוי את בעלי החיים ברשותו לשבת - צריך הישראל להפקירם לפני השבת, ולחילופין, להקנותם לגוי.
- נחלקו הפוסקים אם מותר למסור בעלי חיים לגוי לשבת, באופן שהגוי מקבל עליו אחריות לשלם עבורם במקרה של נזק או מוות, בערכם הנוכחי שבשעת ההשכרה או ההשאלה. ודעת הרמ"א להקל. ובדעת השולחן ערוך - נחלקו הפוסקים אם ניתן להקל רק כשהגוי הוא גם שותף של ממש בבעלות על בעלי החיים, או שניתן להקל בכל אופן; וראוי להחמיר. ואם קבלת האחריות נעשית בצורה של הלוואה - לכל הדעות ניתן להקל.
- בעניין מסירת בעלי חיים לגוי לשבת, ראוי לבחור בדרך המוסכמת לכל הדעות, והיא - שהישראל יקנה את בעלי החיים לגוי למשך השבת.
- היתר מסירת בעלי חיים לגוי לשבת, הוא רק לצורך עשיית מלאכתו של הגוי, אבל לצורך עשיית מלאכת ישראל בשבת, אין להקל כלל, ואף על ידי מכירה לשבת.

שותפות ישראל וגוי בבעלי חיים

- ישראל וגוי השותפים בבעלי חיים, יסכמו ביניהם בשעת יצירת השותפות כי בשבת ישתמש הגוי לבדו בבעלי החיים, וכנגד יום השבת ישתמש בהם הישראל לבדו באחד מימות החול.
- ישראל וגוי השותפים בבעלי חיים, ולא סיכמו בשעת יצירת השותפות על הוצאת השבת ויום אחד מימות החול ממסגרת השותפות, והגוי משתמש בהם בשבת - אסור לישראל לחלוק ברווחי השבת.

מסירת חפצים לגוי לפני שבת ובשבת

- אסור למכור, להשכיר, לתת במתנה או להשאיל, לגוי שום חפץ בשבת, וכן בערב שבת בשעה שכבר אין שהות להוציאו מפתח ביתו של המשאיל לפני השקיעה.
- לדעת פוסקים רבים, מותר לישראל להשכיר לגוי חפץ שעושים בעזרתו מלאכה, על אף שהגוי משתמש בו בשבת. אולם, יש אומרים שבערב שבת אסור להשכיר לגוי חפץ שעושים בעזרתו מלאכה. אולם, השאלת חפץ כזה מותרת, כיון שאין לישראל רווח בדבר. וחפץ שאין עושים בעזרתו מלאכה, מותר להשאילו לגוי אף בשבת עצמה.
- השוכר חדר במלון ליום השבת בלבד - רשאי לשלם את דמי השכירות, כיון שהתשלום כולל גם את השעות שלפני השבת והשעות שלאחריה.
- חכמינו ז"ל למדו מפסוקי התורה שאדם יכול להפקיר את נכסיו באמירה בלבד, וכל הקודם - יכול לזכות בהם. ומדרבנן, הפקר צריך להעשות בפני שלושה אנשים לכל הפחות.